

**MRTVE RUKAVICE**

**MRTVE RUKAVICE**  
**PISANE OD APRILA 1924. DO DECEMBRA 1926.**

**(Odštampano u 300 primjeraka januara 1927. godine u Beogradu, kao izdanje  
biblioteke “Večnost”)**

## DUŽNOST

Za ovu poeziju, čije su noći bez oblaka i bez ijedne zvezde, ja ne dam takođe ni jednog intelektualnog opravdanja.

Ne dopuštam samo da ona može i da liči na mistiku potlačenih niti na mistiku povlašćenih klasa. Još manje ova poezija sme da liči na metafiziku onih koji, ne smejući shvatiti da je sve podsvest a samo svest sankcija podsvesti, padaju indirektno u literaturu, nesvesno podređenu klasnoj psihologiji u korist postojećem duhu stvari.

Zatim:

(Prošle zime čitao sam na korzou jedan letak Palas – Varietea u kome se umoljava za posetu celokupna elita obećavajući da je program tako zanimljiv da se potpuno zaboravlja sva pretnja opasnosti velikih socijalnih potresa) – Tvrdim da se u senci takvog i sličnog rezultiranja umetnosti nalazi ogroman broj starih, novih i najnovijih umetnika svih vrsta. Ova moja poezija, i pored toga što nije na terenu socijalnog, ne može zabavno poslužiti ekonomskoj a još manje psihološkoj buržoaziji (u koju, pored mnogih drugih, ide valjda sigurno 75 odsto pesnika i intelektualaca uopšte). Moja poezija ne može imati ni direktnu ni indirektnu nameru čuvanja Svetske Sigurnosti.

drugovima – pesnicima

JOVANU POPOVIĆU

i

PAVI STARČEVIĆU

**MRTVE RUKAVICE**

POD UGAŠENIM CRTEŽOM REČI

LEŽI PATIHLO TELO

SARKOFAG PLAMENA NEVIĐENOG

KANDILO SRCA PRESVISLOG

IŠČEZLA SLIKA

IZVETREO GLAS

CVILE DALEKA VRATA

DA HOD MI SNAGE IMA

MLADIĆA TAMNOG PRETAMNOG

OČIJU ZVERSKI – ODSUTNIH

DUHA RADI

DUHA RADI

**LEVIATAN**

**DESIMIRU BLAGOJEVIĆU i**

**DUŠANU JERKOVIĆU**

Evo ga pesnik – jer je on samoubica arhitekture.

Sve tabakere tamo su jednake

tamo gde je ukočen pogled

jer sve su pune vriska ropskog

vriska tvojih dragih žena

koje ih kolju tebi za večeru očajnu

i ne možeš se buniti nad mesom njihovim neukusnim

ni jecati ni ridati

stomak je tvoj prazan

a svako ti se jelo gadi bespomoćno

creva su tvoja čudovišta što sve na svetu čuju

što nagoveštavaju ti samo neprijateljski korak na putu

staneš li na prag tamnice moje

tamnice čija su vrata izgubljena za uvek

videćeš da sam baš ja taj duboki zabrinuti arhanđeo pakla tvoga



zar uvek zaboravljaš to kad na privremeni odeš izlet  
u bioskop, u knjižaru, na razgovor prijateljski,  
pismo radosti kad pišeš, ili kad голу ženu gledaš

oduševljenjem tvojim hrabri dželat se ogrne vešto  
da svezanog te baci u crnu vodu utopljenu  
u vodu punu noćiju strašnih

ne kuca niko na tvoju senku  
ona se otvorit neće  
osim ako te na novu pozovu patnju  
a dotle me prati u ruševine tela pokrivenog prašinom svesti  
brat Ljudevita Drugog, kralja od Bavarske  
nepomičan sedi u uglu praznine sive  
slušajući kako pustoš pomamno teče  
njegovo moje idiotsko lice grob je grčeva svih  
ne vodi o tome računa da li je pakao ili raj  
jer dragi moji rajevi nisu drugo no oaza pakla  
no krajevi pakla beskrajnog

dakle uzalud urla zaborav snaga prisustnih  
pustoš pomano teče i rascvetava se  
u zloslutna priviđenja

afiše neke vise  
ulazimosvuda bez nade  
kafane s polja su divne  
unutra nemiri beli  
što gost koji otmeniji to gorče dobija očajanja piće  
muzika dušu kroz uši sisa  
neodoljivo gole devojke poslužuju  
a njihova nagota samo je želja  
da mučiteljima prokažu tvoja opasna dokumenta  
od toga strah tvoj paučinu plete nad glavom  
brzo i brže plete jer tebe sve je više strah  
ljubavlju neke od njih nemoj se nadat spasu  
njihova ljubav je ogledalo  
na kome se pokažu sve tvoje misli u obliku insekata  
što svaki ima svoje ime  
devojka tada otvara širom ljubavne prozore od kristala  
kristala što čuva zaboravljenu boju sunca  
sunca što ubija sve tvoje nade  
i nastala je tolika tišina da od nje su popucala ogledala izdajnička  
ranjene aždaje na horizontu bljuju mrak  
sve u znaku ti osvete ide  
prislušivanje tvoje sluti samo zlo

ne boj se ne boj – skoro će svemu kraj

(kao da neko peva)

no s druge strane prazan se opire lavež:

ne nadaj se da te oslobidi smrt

ona te samo plaši

nju je zauvek zarobio pakla jezivi hrt

svi su ključevi naši

plačeš no suze tvoje nisu više mokre

one su prašak od kojeg oči bole

da plaču još više

da bole još više

uzdišeš no uzdah besumno šiba

škrgućeš ali se tebi čini da je između gornjih i

donjih vilica daleko tako strašno da ni dodirnuti se neće

iscrpljena je svaka nada jer snagu novu ti daju

leptir – senkom

leptir – smehom

senkom radovanja

smehom uživanja

i poveruje se jadna duša

restorani su ponovo otvoreni obručke

ulica sastanke prima

soba za samce veselo čeka

i crtam slovo o nebu

i crtam slovo o nebu

duga od svih boja savila se nad ove reči

odnosi ih dajući tajanstveni zavet

da će ih od mojih neprijatelja čuvat

hoće li ta šarna duga čim pređe preko slepčeva mosta

ukročena postati munja

ne mogu dalje ti pričat

ne mogu eno lepi mladić Leviatan

hoće da vidi još ognjena vrata Revolucije

vrata oko kojih romore nepregledna jata špijuna kontrarevolucionara

što mreže prokletstva i strašne sumnje bacaju u more bezbojnih senki

a vrata ognjena otvaraju se i zatvaraju sa užasom zanosnim svaki čas

da dverima bunta zviždi genije ruski:

rat svačim protiv zla –

uđi no teško tebi ako nijesi nepokolebljiv

jer ovde sve je prezrenjem pokriveno hladnim  
hladnim a dobrim

zabrinut nad ovim principom ljubavi buntovne  
gle eno korača brže lepi Leviatan  
zavesu da skine sa ove pesme

da skineš sa ove poeme njenu sopstvenu senku  
da ti na kraju osmeh ljuto svisne i presvisne

**DODIRI**

## **LEPOTA**

Dva mlada groma,  
S kopljem od krina,  
Čuvaju negde  
O lepoti san.

(1925)

## **ŽIVI VETAR**

Puno je vetra groblje,  
Jaukom poludelog vetra  
Što čupa kose od bola,  
Od bola i jada besmislenog.

Na grobu jednom, gle, nikao divan cvet,  
Krilat ko osmeh nekada one  
Što sada dole spi.

O, to i jeste njeno bivše oko,  
Taj krilati cvet!

Uveri ga, slepi vetre,  
Vetre!

Razmahni krilima, vetre,  
Tako silno da više razlike ne bude između neba i tebe.

Zvezdama li to vetar,  
Krilima zvezdanim lupa li to vetar,  
Ogromno oko okeansko,  
Ili to moje srce ne otkucava ravnomerno?

Ah, šta mi sva ta pitanja znače,  
Za ovo krvavo lišće ljudskoga mesa!

(1929)

## ZVER – JAGNJE

Hitra i oštra zora ko kama,  
Zora tičijih krila.

Klisurama i klancima nebeskim  
Ori se buđenja krik,  
Krik sunca vaseljenskog,  
Glas buđenja Jagnjeta Plamenog.

Od glasa njegova ogluveše brda,  
I nepomično kamenje posta...  
Vidi se još samo nebopad,  
Tih i tih nebopad.

Sa runom od svetlih munja  
I zenicom od groma veselog  
Juri plameno Jagnje,  
Huji Zver-Sunce.

Njegov ogromni pogled uliva oštru mi smelost  
Da mu tepam, da tetošim:  
Jagnje, o moje Jagnje Plameno,  
Pasi mi cveće, Cveće Ledeno.

I proključa u meni čelik jasnosti,  
Čelik hrabrosti sunčane:

Sunce!  
Krikni!

Zablistaj glasom plamenim  
Pod nebom i nad nebom,  
Prolomi dahom kliktavim  
Podamnomo, nadamnomo!



O, zoro, oštra i hitra,  
O, zoro,  
O, zoro tičijih krila,  
O, zoro, Tico Vatrema!

Evo mi trešti čelo od veselja!  
Govorim: to mapu vezem tela svog.

U telo moje živ je zakopan zver –  
To on ove reči veze.  
U telo moje živ je zakopan duh –  
To on ovu pesmu peva.

Sunce!

(1929)

## **MIR**

Idem livadom: gleda me trava.  
Tiši i tiši polako bivam.  
Je li to ljubav, san ili java:  
Ja samog sebe u sebi snivam.

Zver li sam, umnik, ili pak bilje:  
Hladan prema pitanjima šturim.  
Sveg me obuzelo tiho milje,  
Gledam, a ne znam u šta to zurim.

Da li da vičem, ili da ćutim:  
Svejedno. Osećam tih je to vir.  
Neću, ne mogu sreću da mutim:  
Neka mi do neba izraste mir.

(1930)

## **BIVŠI ANĐELI**

Bogojavljenki su hujala nebesa, ogromna,  
Zvezdana, hladna.

Silazili ste na reku smrznutu,  
Visoki, vitki, lepi.

Anđeli bivši znam:  
Krotili ste mrak uvodama.

U moje srce-zvon zvonili ste  
Krinom,  
Da ne svisnem od života.

Ko vas otera sa izvora  
Oka moga...  
Ne vidim vas.

Još samo u snežnom cveću prozorskom  
Tražim krila i kolena vaša predivna.

Uzalud.

(1930)

## **NEKO**

Pogledah bolje oko sebe:  
Tišina osamljena ruho mi dodiruje.  
I strah me obuze od sebe:  
Kroza me kao da neko drugi proviruje.

Ostajem i dalje ipak isti,  
Kao tamna i nevidljiva reka:  
Zemlja se njenom vodom čisti,

A ona beži i neće pobeći doveka.

Pa tako treperim i venem,  
Slutim i hoću da mi se neko tada javi.  
Tišinom drhtim a to čeznem  
Da se u moju mirnu pustoš niko ne javi.

I najednom opazih: glava.  
Pognuta , i kao anđeo nepomična je.  
Predamnom bezvoljna je glava,  
Zarobljena je mnoom nevoljno,i umorna je.

Ko duh bez mira i bez stana,  
Tako pognuto sedi neko u mojoj sobi.

I pun je, vidim, očajanja  
Da mu se biće celo mojim glasom ne zdrobi.

Ćutimo tako oba dugo,  
Pogledamo se katkad samo, tiho i tajno.  
Onda se javi lice drugo.  
Ali nikad oko glave da mi je sjajno.

I odjedanput, nasred noći,  
Kada se iz postelje izvukoh i topla sna,  
Stadoh, ne mogoh dalje poći:  
Neko pored izbe, bled i bez sna!

Nesta, al kad se vratih sebi  
Ruku jednu, samu, ugledah za stolom tada,  
I, da me noć zgrabila ne bi,  
Sedoh kao kad zvezda pada.

I gle, ruka mi njena zrači!  
Deo po deo, zatim, javlja se najzad cela.

No znati ne mogoh što znači  
Da mi ne okrenu lica i ne videh čela.

Tiho, da ni anđeo se probudio ne bi,  
Počeh da pijem kafu, od sinoć zaostalu.  
Da li to beše samo san u sebi?-  
Tek neko mi je treso ruku, svu uzdrhtalu.

(1930)

### **PONOĆ MENE**

Zaspati ili umreti...  
Ili se pretvoriti u suncokret...  
Da li je ona ikada i bila...  
Ali otkud njen lik naslućen u vazduhu čim pogledam...

Njeni prsti živeli su u mojoj ruci i posle njene smrti  
Ja sam ih pokretao i nisam razlikovao  
Da li imaju vezu kakvu još sa kosom njenom,  
Ili sa očima,  
Ili sa haljinom novom što joj kupih.

Tako sam retko uzimao i za nju i za se.  
Tako često smo se svlačili kao vedar dan.  
I čini mi se da nema mesta na svetu  
Gde nismo zajedno bili.

Mrtva si a tebe nema.

Zašto mi ne dođeš...  
Ta znaš li kako si obećala  
Češće da ćeš se meni javljat...

Možda ti i kucaš uporno na vid mi,  
Možda su oči moje nesposobne da te vide.

Osećam lobanja cela tobom da mi je ispunjena.

Voskresni!

Voskresni ili sebe ili barem oči moje...

Sluh mi je već malo savršeniji:

Zovneš me.

Osetim i dah tvoj i miris predsmrtni,

Tamo gde se nadao ne bih.

I srce mi je još sposobnije

Za otkucavanje tajnih znakova duha,

Duha ili druge materije.

Ono čini da noću katkad moram zatvoriti vrata od sebe

I osećam da ležim povrh zelenih suncokreta,

U zelenoj košulji,

Prevrnutim očima.

Ali mi još došla nisi,

I beše kao ravnodušna

Prema strahu mom što svaka stvar beše zagrobno živa.

Mučih se dugo u toj noći.

Jedan mi čovek, seljački odeven, ispriča,

U gužvi dima i ljudi po jednom nepoznatom podrumu,

Da ima neko što dodir nam sprečava,

I što do mene lepše nisi doputovala.

Poverih tome sumnjivom prijatelju zaveru svu

Da tog ću duha polako ubiti iz puške,

Što smeta našem sporazumevanju.

Pobediću ga, mislim, grbom tvojim,

Slikom i crnom kosom tvojom;

I cvetom sasušenim koji beše oko tvoje glave

Na odru kad u nedra ti priložih sliku svoju

A cvet se prihvati rukava mog:  
To ti mi kao uzdarje vrati.

Pomozi mi, pomozi:  
Vidnija budi kad u ma koju sobu za mnom uđeš  
Bar sad ne brineš brige sirotinjske,  
Jadnice moja!  
Celog dana ovog dana uzalud tražih pare,  
A kad ti dođoh - mrtvoj ti dođoh...  
Velika patnice moja,  
Krvavo te pozdravljam.

(1931)

**KRIZA**

## POTUCALO

Na svetu čuda nema,  
Jer sve je čudo pod kapom nebeskom.  
Što se zovem Tucalo Potucalo čudo nije.  
Dugo sam, još dečkom, na cesti kamen tucó,  
Godinama se i godinama po svetu potucó.  
Dalje mi se ne priča.  
Hajdemo u onu šumu tamnu.  
Kako je ozbiljna ova šuma!  
Sednimo na ovo zeleno busenje,  
Na mahovini finoj oči da odmorimo,  
Oči naše umorne.  
Sednimo.  
Kako je hladno i zeleno ovde!  
Takve su bile oči u majke moje,  
Zelene i hladne.  
U čamcu na moru me rodila.  
Neki put ne znam koje to more beše:  
Crno ili Jadransko More,  
I to mi je tako svejedno.  
Navikao sam da zavičaja nemam.  
Al' opet, ponekad, misao me obuzme:  
Da malo ja se smirim,  
Zavičaj da potražim,  
I u svet se ponovo otisnem ja.  
Šta ti sve nisam bio do Čikaga!  
Bubrege mi je pržila i džigerice lađina utroba,  
Ali moja utroba često je gladna bila.  
U pristaništu jednom zaradih grdne pare.  
Nekoliko dana sam po obalama šetao,  
Hteo sam baš da vidim kako je to biti čovek.  
Nije ružno!  
A posle, tamo, koliko mesa!  
Više no ova šuma mesa.



Konzerve ja sam krao,  
I zabranjeno piće pio.  
Mnogo je oko pesnicu moju videlo.  
Zarđale su mi oči tamo,  
Od mržnje i prkosa.  
Kao bespara sam bacan u Mičigan jezero,  
Pa sa užasom ipak obale dohvaćao,  
I dalje živeo.  
Kakve li ono behu zore, da se setim..  
Ugašen požar..  
Zelena paljba..  
Otrov zeleni u očima..  
Umor i policija, to je zora u Čikagu.  
Takva su naša jutra u svakom velikom gradu.  
E, tu sam srce očeličio.  
Tu sam ga, kanda, i izgubio.  
Žena ga, bogme, nijedna našla nije.  
A tako divnih po svetu ima žena.  
Kažu bar tako, ja ne znam.  
Ja volim ženu kad gospodara psuje,  
Ili sa cvećem kad razgovara sama.  
Ja volim jednako londonsku maglu  
I akšam u Carigradu.  
Engleski džin il' srpska rakija,  
To mi je svejedno.  
Čoveka nanjušim bolje no ikoje pseto.  
Koliko sam puta spasio drugove od ljudi!  
Gospode se čuvajte dobro, govorio sam.  
Čak i onda kad istinu govore njima je dosadno.  
I jadnika se čuvajte dobro, govorio sam.  
Slugu i roblja prodatog čuvajte se.  
Duše su njihove u tuđem novčaniku.  
Da, naučio sam i ja štošta po ovom svetu golemom.

Pamtio nisam puno.  
Ali moje oko nije spavalo.  
O, koliko puta mi tabani proključaše nemirom!  
Bukne u meni tuga što poznanike drage ostavljam.  
Što se novim i tuđim stranama u zagrljaj bacam.  
Ali pođem.  
Šta i mogu, drugo ja, u čamcu rođeni Tucalo,  
Potucalo po ovome svetu..  
Ne grlim usput ni ljude ni žene,  
A imao bih, čini mi se, nešto da im kažem.  
Reč bi ta bila topla kao krv.  
No pre ću ispljuvati svoju sopstvenu krv.  
Pred vucima se smešiti treba.  
A toliko, ipak, ljubavi i snova!  
O, ti snovi, prokleti snovi,  
Svuda su me pratili.  
Po kiši, po travi, po selima kamenim,  
Po travi zelenoj, po pločama,  
Po suncu i pesku, po mračnim izbama.  
Srce mi beše gnezdo, i njega dok ne izgubih.  
Ruke mi ostadoše samo drage,  
Ove dve sestre, hraniteljke moje, ruke.  
Lebde mi u snu iznad glave kao barjaci.  
Šta ti sve one nisu radile, moje ruke!  
Nikad još ne rekoh taj i taj ne znam posao.  
Šile su i krale, i po vilicama udarale,  
Crnu utrobu zemljinu kopale i zlato vadile.  
E, to ti beše život!  
U crne dubine zemlje spuštao sam se hrabro,  
Oči naprezao, te moje oči umorne,  
Ruke istezao.  
A uveče onda,  
Kad sam se iz zemlje peo u zvezde,  
Ja nalazih noć na istom mestu  
Na kom je i sinoć bila.

Umorna, gruba.  
Hvala neka je onome spadalu krezubom,  
Poljak li beše ili Šveđanin,  
Narečja njegovog ne sećam se.  
Govorio je često, mnogo i brzo.  
To zlato, reče, kopamo radi minđuše jedne,  
Minđuše neke plitke žene,  
Toliko plitke da nemaš ni zagaziti u šta.  
Davno je to bilo i ja sam stalno mislio.  
Od minđuše su narasla velika brda zlata.  
Sećam se.  
Onda je planuo rat veliki i strašni.  
Bilo je divota pogledati  
Kako su ljudi hrabri.  
Što je to bilo smešno, žalosno, očajno!  
Imao je čovek vremena sto puta da poludi.

Sećam se.  
I puklo mi je pred očima nešto ogromno i svetlo.  
Pobegao sam, a za mnom se kotrljala Zemlja,  
U blatu, u krvi, u ludilu.  
Kotrlja se, a ja lutam,  
Po ovoj šumi zverovitoj,  
Punoj gvozdеног hlada.  
A tamo negde Sunce,  
Sve crvenije i crvenije.  
Ali šta, šta je to sa mnom?  
Koliko da čekam još ovde?  
Hoću li iz ove šume ikada izići?  
Gladan sam, prosto naprosto, i žedan.  
Zaboravio sam da odem, zbilja.  
Viču me ljudi, mnogo ih negde ima.  
O noge ove proklete.  
Kako sam zakovan.  
I hladno mi je.

Tako je mislio i buncao Tucalo Potucalo.

Jedna šaka snažna zgrabi ga za rame:

- Ko si ti?

- Besposleni.

Smola od umora skinu se s trepavica,

On otvori širom kapke očiju:

Nije to šuma,

No klupa u parku velikog grada.

Po ulicama su rasle ogromne povorke,

Glas njihov nije više u pustinji glas,

Glas je to koji se pod kožu zavlači.

Pohod je to gladnih.

Pohod koji raste svaki čas.

Litije su to što grozu dostojanstva nose,

Povorke bespravnih orgnizovane svesti,

Ne mole oni od silnih mrvicu savesti,

Niti milostinju ičiju prose.

Poklič je to za pravom,

Poklič za pravom i hlebom,

Pod ovim ljudskim nebom.

Obnovljenom snagom, već zaboravio glad,

Tucalo stupi u redove.

Raste veliki grad.

(1935)

## **PEČALBARKE**

Budni psi čuvaju zvezde,

I čuvaju torove,

Čuvaju sela pečalbarska,

Ali san mladih žena sačuvati neće.

Mirišu obojci i guoeri,  
Mirišu znojavi, tvrdi jastuci  
Na muža što ode u grad  
Zlehudu paru da stekne.  
Pre dve se godine udala,  
A samo je dvaput muža imala.  
Čemerna svadbo, pustinja nezestinska.  
Ode joj Kole u grad.  
I piše: zlato moje, srdobolja me jede.  
Ne spijem, pasulj trebam, o tebi pevam.  
Suze ću da kuvam kad na te mislim,  
Petkano, bre, suha mladosti moja!  
Veruju to mlade žene svecima svojim,  
Bledim i suvim, očiju ispijenih.  
Veruju pustinjacima svojim uvelim  
Da u gradu im ne teče ni ljubav ni san.  
Dođe poneka da vidi i to čudo,  
Koje im ote snagu opasanu.  
Neuke žene videle su samo  
Boginje gospodske i svoje muževe jadne.  
Zbunjene od električnih aždaja,  
Od veštica u krznu i paklene dreke.  
Zbunjene od straha i neznanja  
Begale su odmah u kujne zemljaka.  
A tamo, koliko jela, o koliko jela!  
One u selu to nikad videle nisu.  
Zašto im ljudi nisu srećni, majko?  
Zašto ih tako mučenički ljube?  
I vrate se da rade njive,  
Da čuvaju po trnju koze,  
I zametnutu da rađaju decu:  
Muževi se nisu još zemlje odrekli.  
Budni psi čuvaju zvezde,  
I čuvaju torove,  
Čuvaju sela pečalbarska,

Ali san mladih žena sačuvati neće.  
Ni škole, što se jedine u selu bele,  
Ni crkve, sa Petkama svojim svetim,  
Ni opštine sa knjigama svojim zagonetnim,  
Ni postaje razne sa čuvarima svojim moćnim.  
Jer snovi su to sočnih telesa,  
Grudi, kukova, kolena i leđa,  
Kičme, zglobova, mišica i rebara,  
Snovi su to mladih žena.  
A one sanjaju da- sela su njihova puna  
mužjaka,  
Da brige više oko hleba nema,  
Na livadama da cveta i za njih stvarno  
cveće,  
Sanjaju kako priroda bi zaista bila divna.  
Sanjaju da ljubav nije greh,  
Da zemlja ne kune njihove radne ruke,  
Da koze i krave svakome daju mleka,  
I da na ognjištu obilno vatra cveta.  
Sanjaju polja i visoke trave,  
Plastove sena i poglede strasne,  
Sanjaju čiste, oprane zube,  
Sanjaju žive, životvorne ruke.  
Sanjaju ljubav, pogaču iz crepulje,  
Sanjaju da vetar se veselo kroz selo šeta,  
Kao požar da plamti pesma oko rada,  
Na livadam da cveta i za njih stvarno  
cveće.  
(1936)

## **BEZ PRISTANIŠTA**

Ribe u vodi imaju svoga stana.  
- Mi ga nemamo.  
I lađe imaju svoja pristaništa.  
- Mi ih nemamo.

Začujem nekad u noći taj podzemni šapat,  
I vidim crnu vodu.  
A milioni danas po svetu usred dana  
Gledaju crnu vodu.  
Eno kukaju po obalama bez hleba i stana.  
Kukaju nečujnom kuknjavom,  
Pevaju i psuju i šetaju.  
Plove brodovi po rekama i po morima,  
nepreglednim.  
Tutnje vozovi luksuzni i teretni, crni,  
Vije se dim i dimi gar,  
Pljušti iz duše po stanicama celoga  
sveta mrak.  
Velike i mračne gomile po svima pristaništima  
Ovoga časa  
Čekaju utrobu brodova da se istovari.  
Da ih ravnodušje putnika uvek iznova  
hladno dirne,  
Da ih tišina tuđih parkova varljivo primami,  
I dalje da čekaju svoje prazno čekanje.  
Tri godine je bespravan bio nosač bez broja,  
Tri godine je čeznuo za kapom i brojem.  
I najzad se ispunila njegova zruća želja,  
Ogromna kao kufer,  
Koji pogrbljen i znojavi nosi,  
Ali on ima stana i hleba,  
U sobu donosi svoje umorno telo,  
Spotiče se u mraku o ispružene ljude...  
Soba je njihova puna gamadi  
I bolesnih ispljuvaka,  
Puna neprovetrenih i trulih snovišta.  
On će ustati pre nego što se iskrade noć,  
Da čeka pažljivo na voz.  
Imaš li vremena da se kadgod setiš  
Dojučeranjeg života svog?

Nekad si imao puno vremena za šetnju i  
za glad,  
Za nesanicu i znojavo razmišljanje.  
Ta skoro si bio s one strane društva –  
Smeš li da se setiš?  
Bilo je predveče,  
I ti si gledao u zalazak sunca,  
U stvari si gledao visoke prozore pozlaćene,  
Neispavan, tužan, i pun straha.  
Ti nisi imao kuda da pođeš,  
Niti si imao da ostaneš gde:  
Na ulici, na obali, pokraj zaspalih lađa,  
Pokraj opreznih gvozdениh pruga.  
Da li to beše sneg ili se jaćahu zvezde,  
Udaraše li kiša ili pomahnitao vetar...  
Ti se ne sećaš...  
I najzad ti je pošao u susret jedan stog  
slame,  
I ti se baci u nebesa, gledao si:  
O, koliko zvezda!  
Čitava stotina zvezda!  
A sa njih nešto kao da sleće,  
Tako bešumno da ti je svejedno bilo  
Što na svetu nikoga nemaš da te voli.  
I onda kao da začu nećiji glas,  
Ili su to stenice šuštale u polju,  
Ti se nećijih reči seti:  
Neće zlo biti ime ko se bogu smerno moli.  
Čini ti se da si ustao i pošao u grad.  
Čudno su nekako izgledale ulice  
Jer grad nemaše svakidanji lik.  
Svi su policajci držali po jednu zapaljenu sveću.  
Žene kao da behu sa drugog sveta:  
Gledaju slobodno u oči, nasmešena srca.  
Ti bogomolji hitaš,



I do nje kad dođe okrenu se i vrati:  
Hladna i ravnodušna tišina njena  
Obuze tvoje isceđeno srce.  
Od studeni ti otvori oči i manu preko  
neba rukom  
Ustade na noge svoje kukavne,  
I pođe za nekim svetlom u drutu noć.  
U zverograd.  
O, taj mrak!  
To nije ljubavnika i bubašvaba mrak.  
On reži zlom i tepa utehom beznadežnom.  
Taj mrak po jazbinama,  
Taj razvrat očajanja.  
Čkilje male lampe i rakija se toči.  
Ovamo, braćo, nebraćo, ovamo te skotovi!  
Nek zaigraju na nama vaške  
I naše trule koptulje.  
Svet nije naš.  
Pijmo!  
Naš bol je alkohol.  
On leči do sutra sve,  
A sutra, eh sutra...  
Alkohol menja glave,  
One postaju upaljeni fenjeri.  
I ljudima se ponovo čini  
Da oni zaista su ljudi,  
I da na svetu ima ljudi još.  
Alkohol...  
Šunjaju se uzdasi iz tamnog kuta u kut.  
Senke od kačketa po zidovima nečujno  
šapuću...  
Neko spava, neko staklo grize,  
I po treći put uzalud džepove svoje pretresa,  
Uzalud i tuđe džepove pretresa.  
Uzdasi skupljaju tišinu u luk.

A neko urlikne od te strave,  
I digne ruku na druga svog.  
Na brodu koji tone  
Kidiše bez razloga čovek na čoveka:  
Tako i ovde.  
Veronauka i statistika ne vide  
Ovu paniku usred reda.  
One ne čuju besprizornu pesmu,  
Pesmu besprizorja.  
Putuju sama deca po bespuću sa krvavim  
nogama  
Kradu se kroz dane, kradu se kroz noć,  
Deca sa očima prestarelim.  
Ta okorela, samonikla deca  
Rutaju se idolima porodičnim,  
Spavaju sa gušterima  
I sanjaju o svakojakim podvizima.  
Nezahvalno primaju milostinju,  
Kradu, varaju, i smeju se divno.  
Cvili po svetu pesma dece bačene na đubre  
Pesma besprizorja.  
Njihova velika braća, skitnice poljske,  
Bude se u šaši tada, u slami i senu.  
- Kuda ideš, čoveče?  
- U Nedođin, družo.  
- Imaš li hleba?  
- A ti imaš li?  
Iskri se rosom trava.  
Pevaju tice.  
Cvrkuću žbunovi i drveće.  
Lete leptiri povrh talasa klasja,  
U jutarnjem suncu,  
Peva zelena trava.  
A čovek vidi, samo vidi, žito i travu,  
I čuje neko cvrkutanje,

Prazno i ravnodušno.  
Skitnice se tada sećaju gradskih parkova!  
I žmarci prođu po njihovoj iznošenoj koži.  
Ipak ih nešto neodoljivo tamo vuče.  
Lepota prirode bednima nije data.  
Njima je lepota opljačkana.  
Pusta su polja kojima oni koračaju,  
I gluvo nebo nad njima.  
Gluvo je i nad parkovima i pusto,  
Ljudima što bez utehe sedaju na klupe,  
Što tupo i odsutno gledaju na šetače.  
Ljudima bez posla i bez pristaništa.  
Njihove oči ne cvetaju.  
Njihove oči su poderotine na licu.  
One retko oživljavaju u trenucima nade;  
Oko njih se roje mirisi i boje.  
Vode protiču u blizini i javljaju se lađe.  
Šetači gledaju po cveću i u daleko obzorje,  
Jadnici bez posla gledaju u svoje ruke,  
Ruke koje ne mogu nikome da prodadu.  
O, kako im je dosadna i tegobna  
Njihova radna snaga...  
Ta roba koju na; tržištu neće niko da kupi.  
Sede milioni besposlenih po parkovima  
svetskim,  
Sa uvenulim očima.  
Pored njih prolaze pesnici uzdignute glave:  
Za njih je to ološ u podnožju sveta.  
Poezijo, sram te bilo!  
Sunčev zalazak čekaš,  
A kad se zgusne noć  
Ti nećeš otići pod mostove.  
Tamo protiče crna voda,  
Voda puna mraka.  
Noć je pod vodom i noć iznad glave.

Ljudi šapuću tiho da mrak ih ne bi čuo.  
Pokušavaju ipak da spavaju po kamenjarima i po balvanima.  
Grme mostovi pod vozovima,  
Ječe gvozdene grdosije.  
Plove po vodi osvetljene kuće,  
Vrište lađe u susret pristaništima.  
A ljudi ispod mostova gledaju u crnu vodu, Gledaju u jezivi mrak ispod nje.  
Ribe u vodi imaju svoga stana  
- Mi ga nemamo.  
I lađe imaju svoja pristaništa  
- Mi ih nemamo.  
(1937)

## **BELO ROBLJE**

Ti nevidljivo krvavi rastanci bez suza,  
To čergarenje razapetog pola  
To stalno gašenje navika,  
Ognjišta prividnih,  
Te skitnje sumorne,  
Večite seobe devojačkog bola.  
U kišna jutra i sumrake jasne,  
U noći slamno žute,  
Žubore neprestano te javne  
Umorne senke.  
Verno ih prate na tome svetskom putu  
Njihovi bolesni zubi  
I nerazgovetna čežnja ljudi,  
Koji one za sobom vuku.  
Eno ih po gradovima svim,  
Poznatim i nepoznatim, velikim i malim,  
Pod zencima sijalica kisnu od pogleda  
podozrivih,  
Trepere od nemanja,  
Eno ih kako između stolova  
Obazrivo šetaju, nude nečije telo

U njihovu sopstvenu kožu zamotano.  
Ili ih u većim čoporima ono,  
Po kućama obeleženim,  
Po jazbinama, podzemnim  
I salonima javnim, kadifenim,  
Raskošno bedne,  
Izložene kao žive igračke,  
Te žive lutke  
S kostima i mesom iz svih krajeva sveta.  
U tim kasapnicama snova sanjaju Marte,  
Gizele,  
Sanjaju međunarodne devojke.  
Svaki njihov san je duboko ličan  
I zajednički svima.  
Sanjaju čitava krda ljudi,  
Ali to više ljudi nisu  
No lutke sa napravama seksa,  
No samo ti grozno očekivani tantuzi.  
Sanjaju da beže nekud,  
Preko kaljavih njiva, daleko, daleko,  
Furgone, stanice, žandarme,  
Knjižice, ključeve, tantuze,  
Sanjaju bolnice, lekare sa mamuzama i  
bičevima,  
Kandila sa hipermanganom.  
Neko za njima lupa u kante,  
A one ne umeju ništa da kažu,  
No se kikoću samo i lažu.  
Pa opet proterne karte i zadnji vagoni,  
Zore sa trnjem u očima,  
I ovce u jutarnjoj, rosnoj livadi -  
O, da im je ikad potrčati  
Po toj vlažnoj i miloj travi!  
Uvuče li se koji ljubavnik u te močvarne  
snove

Pomoći im neće.  
Jedna je devojka tužila često  
Što nikad mu ne može biti gola:  
Od tela mog do tela tvog  
Daleko je kao od Tokija do Vladivostoka,  
dragi;  
Sahara, Sara zvala se jedna pametna i  
lepa žena.  
Na njenim starozavetnim butinama ne piše  
da je Jevrejka.  
Pred njenim pojasom golim  
Srozavala se zvanična gordost arijevska.  
Klavir kad umukne u salon tišina uđe,  
A napolju fanfare trešte,  
Il' kiša pljušti  
Na red da opomene.  
I posuđene devojke udešavaju se dalje,  
To živo posuđe u isti mah.  
Zidaju i malterišu nečija tuđa zadovoljstva,  
I nečije tuđe kuće,  
Radna je to snaga ljubavi  
I sredstva za proizvodnju u isti mah,  
Ti kukovi na paperju bede,  
To zagrcnuto cveće očajanja.

(1937)

### **DETE IZ ORMANA**

Ulazi otac u sobu da spava  
I još sa vrata oči zatvara,  
Od očiju svojih zatvara vrata  
Da ne bi gledao.  
Leže u prnje  
I ne zna s koje je strane prozor.  
On je kačketom zatvorio njegovo veliko oko.

Miran leži u početku,  
Sve do glasa,  
Glasa iz ormana.  
Da li spava?  
O, da mu je napolje izaći!  
Za jedan krik sunca život bi dao,  
Ustaje,  
A napolju mesečina  
Razastire svoje zeleno rublje.  
Oko njegove postelje šeta velika buba,  
Nosi upaljen fenjer, velik kao naprstak.  
On čuje neku posmrtnu pesmu tihu,  
Neko leži tiho u njegovom ormanu.  
On beži iz sobe  
Ali ne može sasvim da izađe:  
Za njime ide cela četa buba.  
I nose nečiji glas,  
Glas iz ormana.  
Glas njegovog deteta  
Koje nije imao para da sahrani.  
Juče je tek posao dobio,  
Prvi put ovoga leta.  
Od vlasti nije smeo u sobu da ga zakopa;  
Drži ga mrtvo u ormanu dvadeset i dva dana.  
On voli cveće.  
Kad je u sobi mnogo krinova miriše na leš.  
U njegovoj sobi cvetaju krinovi,  
Cvetaju u njegovom telu,  
U zidovima, u postelji, u ormanu.  
Otvara prozore da se ne uguši od cveća.  
Šetao bi ali ne sme po avliji da šeta.  
Stanarinu platio nije,  
I gazda bi rekao da zidar nešto smišlja,  
Da nešto opasno u glavi svojoj zida.  
O, kako da se s praga vrati?

Da je tica pa da ima krila,  
Da pobegne od svega ovoga ovde,  
Od praga na kome kukavan sedi a ne sme da kuka  
Od prnja svojih koje noću postaju žive  
I razgovaraju sa njim glasom faraonskih  
mumija  
Napolju veje zelena mesečina,  
I zavija u nebu mesec kao na mećavi zuk.  
A njega zove dete iz ormana:  
Brine se, jadno, da on spava,  
Da može sutra da radi, jela da donese.  
O, nikad mu bonbona nije kupio!  
(Jedanput ga pitalo tužno:  
Tata, šta je to čokolada?)  
Sviće golubije sivo.  
Zidar se iz prnja izvlači izmrcvaren.  
Oseća kao neki trag snova, u sobi,  
Razbarušen vazduh.  
Umi se i ode.  
Zida se nečija velika kuća.  
Neograđeni mostovi od daske  
Lebde nad provalijama,  
Ugibaju se pod koracima nosača  
Krvazo šaljivi mostovi.  
Sva se pećina ugiba i ljulja od ljudi,  
Dodaje se i nosi i pruža i prska i kupa.  
Kucaju u njoj i nad njom kucaju čekići,  
Penje se kuća u vis, mermerna lepotica.  
U njenom podnožju zidari jedu nešto na brzu  
ruku,  
Telu svome novi pogon daju,  
Da propnu kuću još na jedan sprat.  
U nedovršenim građevinama  
Miris je rada čist kao sa leda.  
Stotinu vrata još nemaju vrata.



Stotinu otvorenih soba jedna drugu gleda.  
Promaja promaju seče,  
Ukrštaju se pogledi praznih prostorija.  
Uzbuđen time zidar ponekad zapevuši;  
Ruzmarine moj zeleni,  
Moj prozore okićeni!  
Dogoreva dan,  
Dogoreva zidarev kratki san.  
Sa toga istog prozora  
Neko će pljunuti na njegovu senku  
Kad se bude vukao pločnikom  
Pored završene zgrade,  
Kad bude zviždukao pesmu jeftine rakije:  
Ala sam se najadio jada!  
Ili besposlen zurio u kamen od kamena,  
Od kamena njemu ni kamena.  
Dogoreva dan  
I sunce kupi svoje prnje da spava.  
Zidar ide u prnje svoje očajno poznate,  
Pored ormana sa mrtvim detetom da spava.  
Ponoć.  
Visi kao bakarni kazan Mesec.  
Pusta noć i prazan mesec iznad grada.  
Noć u hapsanama  
Debeli visoki zidovi,  
Guste gvozdene rešetke,  
Nebo od betona.  
Visi električno jaje,  
U sijalici gori neizleženo pile,  
Padaju stenice sa niskog i tvrdog neba  
Po kosi,  
Po očima.  
Zidarevo se lice smeši:  
Oslobođen je deteta i stana.  
Škripe stare daske i škripe dečije kosti

Ipak se orman otvara.  
Skakućg blede dete,  
Govori mrtvo dete:  
„Oče, budi hrabar.”  
Gori malo električno jaje.  
Na lice pala tama.  
Kao ispod kože pređe po licu senka:  
Grči se vilica  
I pobunjeno steže prst čoveka.  
(1937)

## **BEATRIČA**

Beatričo draga, pozdravi obe dojke,  
Ne samo jednu pa da se druta ljuti,  
Ja odoh čemeran u zemlju bez povratka:  
Ti mi više nikada nećeš doći.  
Piše nezaposleni iz Florencije dragoj na  
more.  
Devojka, njegova krin-devojka, jeca kao violina  
Sedi na obali i suze joj kaplju u more.  
Jara ljubavi i sunca nad slanom pustinjom vode  
Obalom šetaju ljudi, pričaju nade i snove.  
“Sinoć ja sanjam, hej, da sam počeo da radim.”  
“A ja da me u Japanu posao očekuje.”  
„Hajde negde da odemo, no kuda i sa čime?”  
Nebesaju su provalije neba i okeana.  
Straže dremaju okolo japanskih vulkana.  
Bujica samoubica k njima se ipak širi.  
U predgrađima Osake i Tokija glad i harakiri  
Prodana, isceđena, izbačena, Mala kineska sirotica,  
Ne ume da piše a pati,  
I šarenom leptiru na ogradi šapuće,  
Da u pirinčana polja odleti  
I dragom da joj kaže:  
Ona više ničega nema.

Smrt će je ljubavno okupati.  
Po salonima Istoka i Zapada  
Mudruje gospoda,  
O japanskoj sili i kineskoj svili  
Diže se graja.  
U toku jedne godine  
Dvadeset i četiri hiljade dečijih leševa  
Nađeno je na ulicama Šangaja.  
A Temzom širokom rekom po sredi Londona  
Pliva jedan hleb.  
Gledaju ga sa obale gladni  
Otac i sin.  
Na berzi pada i skače novac,  
Pamuk i ljudski znoj.  
Sa obale u Temzu skače  
Nezaposleni za hlebom.  
Pada u vrtlog nemoćan  
I više se ne vraća.  
Uzalud ga njegovo dete obalom čeka  
Celu beskrajnu noć.  
Javljaju se u magli talasne marame od pene.  
Huje otmena kola, briljantskim svetom  
ispunjena.  
“Oče, vrati se iz Temze:  
Ja više nisam gladan.”  
Kako bi i bio gladan londonski deran taj:  
Brda od jagoda, od žita, od jaja,  
Bacaju trgovci u more ili spaljuju na vatri,  
Cena njihove robe da bi se održala.  
U Južnoj Americi  
Lokomotive terala je kafa.  
Na plantažama crnac ne zna  
Je li on čovek ili žirafa.  
U Severnoj obnoć niču krvavi oblakoderi.  
Vreme je novac,

A poslodavci anđeli živoderi.  
Ogromne šume od tvornica  
Bljuju dim u nebesa.  
Nebo je garavo od dima iz dimnjaka.  
Kuljaju crni oblaci,  
U plave hitaju visine.  
Varnice padaju na kosu i lice,  
Ugljeni prah na grudi.  
Visoke zastave rada  
Lepršaju se po svima nebesima,  
Sunce zastiru i bacaju ga u mrežu pomračenja.  
Dremaju bregovi gvozdene rđe i truloga gvožđa.  
Sikte čelični zverovi  
I laju poslušni strojevi.  
Hiljaduoke mašine gledaju kroz svoje zavrtnje.  
Kriju se od rastopljenog čelika radnici  
Po džungli od metala.  
Mašine motre budno na svoje okolne ljude.  
Za stolom Gospodin Monokl  
Obračunava priplod kapitala.  
Kalifornijo zračna, puna si osmeha i cveća,  
Kalifornijo, nevesto proleća, lepote i sunca,  
Po tvojim kupalištima igraju  
Ogipljive, skupocene vile,  
Na kadifenoj travi razigrava se  
Njihova ljubav do vrhunca.  
U Los-Anđelosu u muzeju  
Čuva se jedne kinodive suza.  
Po blatu se prosipa jadnica i očajnica plač.  
Mačka Gospođe Lornjon dobila milionsko  
nasleđe.  
Nad milionima glava visi besposlice mač.  
U brazilijanskom gradu Rio de Tara  
Ispijeno je jedanaest čaša.  
Jedanaest čaša rakije beše na stolu

Jedne stravične noći.  
Jedanaest nezaposlenih radnika  
Staviše na sto sav svoj imetak.  
Sa njime od njih jedan će moći da živi  
Mesec i po dana.  
Otrovaše rakiju u deset čaša,  
I dobro ih promešаше.  
Jedanaestu ko popije zdravu  
Živeće još mesec i po dana.  
Jedanaest nezaposlenih radnika  
Vodu svoje smrti popiše,  
U brazilijanskom gradu Rio de Tara.  
Jesi li još živa, Beatričo s mora?  
Jedan ti drug pozdravi dojke i u zemlju ode,  
A jedanaesti beži od sebe sama  
Po paklu ovome ovde:  
Jesi li još u životu,  
Dante iz Rio de Tara?  
Da li si čuo za stvari kakve iz Evrope?  
Majka cvili tiho da je policija ne čuje:  
Jedna je porodica krišom prodala svoje dete.  
Žena pišti a muž grudi nadima  
I čas rođenja psuje.  
Sa praznim haljinicama razgovaraju ojađene  
majke.  
U bezdan beznadežja bacaju iverje srca svog,  
Bez para,  
Bacaju gladnu decu u jamu tuđine i nepovrata.  
U Bijeljini prodana je devojka  
Za dve hiljade dinara.  
Arnautin je odveo u zavičaj, žena da mu bude.  
O, mučiteljska svadbo! Kukajte, devojke!  
Zatvorena, gladna, u memli podrumskoj  
svaki dan.  
Uveče komad hleba i mučitelja svoga zagrljaj.

U rasvit hodža s minareta na sav glas boga poziva.  
Mladoženja se Allahu klanja,  
Moli se i o pod čelom bije.  
I pre nego što sunce krvavom pesnicom grune  
u prozor,  
Mladu on svoju odvodi u podzemlje,  
Crno kao heldovan kačamak.  
S miševima i zmijama provodi ona svoj  
mlađani brak.  
Malo pomalo svet ona zaboravlja,  
I reči za nju postaju prazne:  
Kad su je pronašli nije umela da kaže čija je,  
I nije znala šta je to otac,  
Vera običaj, i kuća šta je.  
U drugom selu neki bogat seljak vodi  
ljubavni razgovor.  
U grudima služavke paučina se razvija  
A u trbuhu ljubavni plod.  
Nagovara je da mu ne oduzima gazdinskog  
imena ugled:  
Neka se otruje, raspori,  
Ili u šljiviku da bude drveta mrtav plod.  
A kada snegovi padnu  
Hajka se na ljude pooštrava.  
I mnogi jadnik ne može da odoli  
Toj svestranoj hajci.  
Beži u očajanje,  
Krije se od svetlosti i od mraka.  
Evo jedno siromahovo pismo  
Mrtvoj, nepismenoj majci:  
Nebo hladno kao led i san hladan kao led.  
Svuda okolo sneg i svuda zavejan sneg.  
Majko, što me ne povede sobom,  
Da nam zajednički trunu ruke...  
U Nađ-Kereku poludeo prosjak od ciče zime,

Go trči ulicama i više da ga gase,  
Zapaljen od uobraženja.  
U nastupu ludila iskasapio se nožem  
Nezaposleni u Belovaru.  
U Poljskoj drugi očajnik poklao svoju decu  
Sa nečuvenim urlanjem.  
Ljudi se otimaju o život kao psi o mrtvu kost.  
Strah od besposlice bode pod nokte i živce  
razara.  
Služavka iz Beograda kuhinjskim nožem  
grlo prerezala.  
Druga se od samih misli da će ostati bez  
posla otrovala.  
Dok je u Berlinu visoka gospoda skupljala  
zimsku pomoć,  
Velikodušno delila masama darove i  
milostinju,  
Jedna se majka sa svojim detetom rastajala  
celu noć,  
Da ga u prljavu i hladnu zoru ostavi na  
nečiji prag.  
U zoru mutnu ode jedan mladić na groblje  
samoubica,  
Pun tame.  
Po raskaljanjnoj zemlji šapuće mrtvačko ćutanje.  
Mehurići od kiše po lokvama kao pokojne oči:  
Gleda ga mrtav narod:  
Hoće li mu u tihi zagrljaj poći.  
Buntovnik među junacima smrti,  
U znoju prepliva kolovrat misli i priviđenja.  
U svet on odluta među ljude, pun krvavog  
razgovora,  
Za sobom da ostavlja tragove snoviđenja.  
Hladna izmaglica sipi, polako niče dan  
iz blata.

Kuće zevaju i otvaraju svoje krmeljive oči.  
Vuku se mutni koraci, neispavano telo  
groznica hvata.  
Grad se proteže da svojim nepreglednim  
ulicama kroči.  
Okolo grada bauljaju sela po zemlji kaljavoj  
do kolena.  
Menjaju se usput varoši i sela, niču visoki  
zvonici.  
Čistači dugim metlama metu ostatke izmeta  
i noći,  
Na obližnjim poljanama sa oružjem vežbaju  
vojnici.  
Kasarne, kafane, banke,  
Crkve, niže i više,  
Tvornice, muzeji, radnje,  
Mostovi i ljubavne kuće,  
Parkovi, hapsane, groblja,  
Vozovi, stanice i kola.  
Sa Ajfelove kule skače od besposlice duge  
Ernest Miše  
Vitak i u luk sveden.  
Pada mlaz njegovog tela.  
Pločnik leti k njemu,  
On se još nečega seti, i zemlji hrli.  
Lete jedno drugom u susret beton i čovek.  
Sudar: gomila kosti i tri kašike krvi.  
Pokušavala je u Pešti krojačica Marija  
Svoj život da zaustavi.  
Pod auto se trgovca baci u ulici Nador.  
Sprečena i tada, ona sa sebe haljine do kože  
svlači,  
I gola igra,  
A poludela njena igra nekim stravičnim  
oslobođenjem zrači.



Nasilje i profit, neznanje i strah od gladi  
Duvaju po svetu kao truo vetar od sela do grada.  
I u smrt idu ljudi kao bezglavi leptiri.  
I srce čovečanstva raste, prepuno jada.  
Igraju gole Marije i vrište sve luđe.  
Zaborav pokrije jednu ali se uvek pojavi druga,  
I ona zaigra bešnje i zavrišti još luđe.  
Ljudstvo pokriva noć i patnja duga.  
O, rasti srce, srce čovečanstva, puno jada!  
Veliko kao gladan hleb, rumeno kao vino.  
Da zaigra okolo tebe slobodno ljudsko telo,  
Pomamno od očajanja,  
Koje ne može i neće više da strada.  
(1937)

**SVOJA ZEMLJA**

## **ZEMLJO MOJA!**

Nisam znao koliko te volim,  
Zemljo moja, koliko sam vezan  
Za te krvlju, osećajem golim.  
Žig tvoj dubok u me je urezan.  
Braća moja što tamo ostaše,  
Pričaju se nekad uhu ludom,  
Sanjam trave i proplanke naše  
I vidim te obasjanu čudom.  
Zemljo moja, teška mučenice,  
Rano živa, ucveljeni rode,  
Miso na te: skameni se lice,  
Setim te se: i sva radost ode.  
(Kairo, 1941)

## **POD ISTIM ZVEZDAMA**

Nadvilo se nebo zvezdano iznad peska,  
Iznad sumorne pustinje i poludelog mora,  
Šumi pustoš i val o val u ušima treska.  
Trepere, blistaju zvezde i iznad naših gora.  
To isto nebo i nad mojim zavičajem visi,  
To isto nebo gledaju bezbrojna moja braća.  
Zar zaista večernjača ova i nad mojom  
domovinom visi?  
I pogled se mog brata sa nje meni vraća?  
Kroz rešetke gledaju studenih tamnica,  
Drugi kroz snežno granje slobodnih šuma.  
Snovi putuju zvezdanim kolima, putuju bez  
granica,  
Srca trepere od tajnih talasa, zavičaj mi ne  
silazi s uma.  
Miči se, zvezdo, sa moga malog prozora,  
Siđi u moje snove, osvetli provalije mraka,  
Gde kolo se krvavo vije sve dok ne cikne zora,

I dok ne istrči sunce sa vetrom svežega zraka.  
(Pustinja, 1941)

## LIM

Gluho je doba noći, i mrtvih glasova puna je  
pustinja nema,  
Mećava od zvezda veje, prostro se beskonačni pesak,  
A meni se prikazuju vode, kladenci bistri, bez vena,  
Potoci reke, i zaboravljam na svoj život težak.  
Ređaju se vode u kojima sam prao umorno telo,  
Ređaju obale, livade i zaigrani talasi,  
Virovi strašni, nad kojima su senke čitale mi opelo,  
Ređaju se vode u sećanju, žubor njihov i drugi  
vodeni glasi.  
Ovu jadnu kožu u koju je krv moja obučena  
Kupao je Atlantski Okean, kupalo Sredozemno More,  
Snežne švajcarske reke, Volga i Sava namučena  
- Kao tvoji, rodni Lime, ničiji talasi milo mi ne žubore.  
Tako prisno, svojski, o mog detinjstva reko,  
Nijedna voda nije me kao ti milovala ;  
Tepajući ti, znaš li, plivao te uzduž i popreko,  
I mahnit bio, a ti si me rodbinski žalovala.  
O, brzaci tvoji, tavnici i kolovrati,  
Plićaci gde sam se isceljujuće izležavo.  
Reko detinjstva, bar jedan takav dan mi povrati,  
Kad sam kroz šapat tvoj muziku prirode doznavo.  
Hoću li te zagrliti još jedanput barem,  
Gledati sa trave senki okolo tebe harem,  
Hoću li čuti sa tvojih obala klik druga i brata,  
Hoće li išta moje okolo tebe ostati posle ovoga rata  
(Pustinja, 1941)

**OD SUNCA**

## SMOKVE U PUSTINJI

Po pustinji hodam.

Beskrajan pesak, vreo.

Ognjeni lav riče sa neba.

Idem, umorim se, sednem, i polako ludim.

Izukrstiše se java i san. Od sunca.

Tu i tamo poneka smokva raste, retke - puškom da ih gađaš. Zbog njih i ovaj pesak nekome pripada.

Idem pod šator čuvaru, Arapinu jednookom.

- Zdravo neka je tvoje ćoravo veličanstvo!

- I ti još bolje da si, krilati junače. Šta hoćeš u ovom pesku? Kakva li te boljka tišti, đidijo u velikim cokulama? Tako mi proroka, i moje bi noge u njih stale zajedno s tvojima.

- Hvala na dobrodošlici, potomče Ramzesa i prvog i poslednjeg. Očaran sam gostoprimstvom. No reci mi, premudri, ko je od nas pametniji, ti što čuvaš ovaj pesak, ili ja što ga ne čuvam?

- Alah to zna; sinovče. Sedi!

- Ko te plaća i koliko plaća, starče? Sigurno imaš pravo da ove ćelave smokve bereš?

- Da ih berem pravo imam, da ih jedem - ne.

- A ko ih je izbrojao?

- Alah.

- Ja - selam! Ko te plaća, reci.

- Plaća me Jusgolafija i Teškoslofakija... Pretiče - od vojnika hleba i konzervi.

Veri najsi! Nego idi, vetar dolazi. Oči čuvaj.

Oдох, ali kasno. Dunu vetar. Zateče me između peska i peska. Neba više nema. To je leteći pesak što se nebo zvalo.

Izidoh na besno more.

Velika voda riče, zapenušala se grdno.

Legoh a voda potrča na me.

Pokri me i ode, pa opet evo je na me. Vetar nanese pesmu Arapina. Bog i dosada cvili mu u glasu. To je pesma jadikovka onog moga slepca.

## **PRIVIDENA DECA**

Zovu me sa dna pustinje deca.

Eno ih u haljinicama.

Zovu me, lutam ispod neba.

Mami me vatra iz šatora jednookog starca.

Kako su teške ove zvezde!

Kako ih je puno, krcato nebo!

- Dobra neka ti je ova noć, stari!

On se lenjo okrenu sa boka.:

- Zar opet ti? Što se ne odmaraš? Kakav te glas pustinje zove, jadniče?

- Zovu me mrtva deca.

- Koliko dece?

- Mnogo, stari. Rat je ovo golem.

- Alah neka je s tobom! Sedni malo dok ne prođu senke. Drži ovu mrtvu zmiju, da ne pošasaviš.

Izkrštali se snovi i java. Od sunca.

Dečica pognute glave, u strogom redu, idu pustinjom. Pevaju tiho.

Deca su to ispod ruševina, ispod bombardovanih kuća..

Ustala sa dna mora, s potopljenih lađa.

Iz jama, zajedno s majkom zatrpana!

Deca presvisla od tuge, crkla od gladi.

Deca nevina, strašnoga rata žrtve.

Nebo se spušta, iskri se pesak, a gore mrak. Crno.

Nema više. Padam.

I gle, pustinja pobele, kao okrečena.

Otišla su deca, diglo se nebo, i otišao mrak.

Mravinjak razuma se budi. Uzbuna!

Grme avioni, bacaju rakete, osvetljavaju.

Samo kad nisu deca!

Klečim od smeha.

Ne, mene uplašiti neće: pucaj!

## **ZAMALEK**

Bogataško ostrvo grada Kaira.

„Plavi Nil“ je mutan,  
žut kao oranje.

Paše se izdvojile od svog prljavog naroda. Za njegov znoj kupuju kinesku svilu,  
pariske mirise. Narodne ruke zidaju im vile, tkaju kadifu, neguju cveće. Električna,  
staklo, mermer, luksuzni klozeti, cveće.

Tu je sastanak cveća iz Misira.

Balkoni, terase, bašte - sve peva od cveća.

Boje se utrkuju, gospodu da rasonode.

Crveno se kikoće, plavo se osmehuje cveće, žuto se gordi od bluda, rumeno boluje  
od lepote, zeleno stražari, belo se igra stida, ljubičasto intrigira, mrko cveće  
špijunira.

U svakoj bašti po ceo harem boja.

Prazničnim ulicama tihim idu drvoredi. Sa drveća kruni se cveće.

Klize lakovani automobili, senke huje, izlaze leptir-žene.

Za svaki osmeh njihov po ceo dan radi stotinu felaha.

Treba osmeh da je izrađen fino, prefino.

Peni se lepotom Zamalek, ostrvo bogataša.

Tu žive gomile paša.

## **PREDGRADA**

Idem po gradu večitog sunca.,

Nijednog oblaka, a nebo žuto.

Nebo od ćilibara.

Vetar pustinjski digao uvis nevidljiv pesak.

U dece plave oči, plave ljubičice.

A zatim, sirotinja zatim oboleva.

Hiljadu očnih bolesti u zemlji faraona.

Sparušene žene vode krmeljivu decu, vode hodžama na lečenje.

Sretam ljude, žene, mnogo žena. Oči, grudi, kolena, leđa.

Radnici čuvaju do kuće hleb, tanak i crn. Čuvaju ga, da ne pojedu sami.

Pred pekarama gužva. Psovke, tuča, vrisak, policiski pendrek po glavi.

Slastičarnice pune kolača - torte, baklava, halva, kadaif ...



Pred mesarama gužva. Psovke, tuča, vrisak, policiski pendrek po glavi.  
Gostione pune pilića, riba, salame, jestiva raznoraznih.  
Džamije, džamije, džamije. Iza svakog ćoška alah vreba.  
Nargile, dahire, čočeci, vrisak.  
Afrika trbuhom igra.  
Od sunca, od sunca.

## **VOJNICI**

Noć aleksandrijska:  
Puno nebo ptica.  
Crna, trezna i pijana, bela  
Promiču lica.  
Arap i Južnoafrikanci,  
Novozelanci i razni  
Sloveni, Englezi i Australijanci –  
Krklja pesma i mesec šeni.  
Bombardovan ljubavi kraj.  
U senci ruševina šapuće Arapka.  
Pijani mornari tetoviraju raj.  
Psovke, prelivene smehom svaka.  
Trebalo ga čuti, taj definitivni smeh.  
Smeh u lice besmislenoj smrti.  
Gladni sveta, žedni zaborava,  
I uvek umorni, umorni vojnici.

## **PLAMENA ZAVESA**

Očeličilo se nebo, pišti strava.  
Jato bombardera ostrvilo se na luku Aleksandrije, na ratne brodove u njoj.  
Mrak, ni sebe ne vidim.  
A onda se provali. Bezbroj topova riknu gromovsku vatru.  
Zemlja se ispod nogu izmiče, srce se u grlo penje.  
Sam na ulici. Kao u tunelu.. . (ako naiđe voz...)  
Ko zna koliko traje. A onda muk.  
Je li razvaljeno nebo? Ne, samo se rastresle zvezde.

I, kao devojka iza ugla, iziđe iz oblaka mesec, i obasja, i obasja.  
Gledaj onu poslednju crtu,  
koja se sa tvojim okom sliva:  
tamo se more  
u nebo uliva.

## **RAZGOVOR BOGOVA**

Jednog dana Sunce prestalo da greje, a sjaji kao uvek. I Nil prestao da teče..  
To se bogovi sunca i Nila, Ra i Krokodil na razgovor sastali.

Ra: Volim ovu drevnu zemlju. U njoj sam prvog bika na žrtvu dobio. Njeni su mi sveštenici u hramovima mračnim mirise palili.

Krokodil: Da, bogovi su pohlepni na žrtve. I ja sam nekad u Nilu imao dosta ljudskog mesa.

Ra: O, ne boj se, imam ga ja i sada. Ljudi se još uvek ubijaju. Po tamnicama, na međama njiva i država, na ratištima. Na stotine, na hiljade, na milione.

Krokodil: Šta ti sve vredi kad nije u tvoju slavu?

Ra: Da, nije u moju slavu, moram da priznam. Ali se krv sa zemlje puši, i k meni teče.

Krokodil: Ne u tvoju slavu. I nema više himni za te.

Ra: Nije istina. Skoro mi svi pesnici pevaju.

Krokodil: Ima ih puno i mračnih.

Ra: I lepe žene svlače se gole preda mnom.

Krokodil: (ljubomorno i snuždeno): A preda mnom neće ni ružne.

Ra: I ja ih toplo grlim. Nijednu ne propustim. Jer se moje ruke pružaju brzinom od trista hiljada kilometara u sekundi. I u mrak se probijam.

Krokodil: Ti si lopov!

Ra: Ne, to može biti samo čovek.

Krokodil: Mnogo se hvališ .

Ra: Šta ćeš kad mi se raduju čak i oni što imaju ogreva zimi.

Krokodil: Ovde nema zime ...

Ra: Carstvo je moje mnogo veće nego što možeš ti da zamisliš.

Krokodil (uvređeno): More, da nije mene, da nije vlage moje, ti bi krepao od žeđi.

Ra: A bez mene bi se ova divna zemlja u močvaru pretvorila.

Krokodil: Bez mene u njoj ne bi ni travka ni misao rodila.

Ko zna dokle bi se Ra i Krokodil prepirali, da im ne isteče vreme. Jer, i bogovima

dođe vreme.

I odoše Ra i Krokodil na svoja mesta. I sunce poče da greje, i Nil poteče.

O, blagoslovena, triput plodna zemljo faraona!

Glad u Asuanu!

## **KRALJ**

Kralj u Asuanu!

Novine egipatske na arapskom i francuskom obavestile svet da je njegovo veličanstvo kralj pritekao u pomoć stanovništvu Asuana, u kome hara glad.

Plemenito, roditeljsko srce njegovog veličanstva raznežilo se nad bedom koja je snašla Asuan, pa je njegovo veličanstvo blagoizvolelo doputovati na lice mesta, i premilostivo, naredilo da se nevoljnicima pomogne iz sredstava njegovog veličanstva. I tako dalje.

Bile su preduzete mnoge mere obezbeđenja kraljevog odlaska i povratka.

Nebo vruće i plavo. Ali se najednom zametnu oblačak, poraste brzo, zgusnu se i namršti. Pade nekoliko kapi.

Na ulici se zaustaviše tri domoročana, pogledaše u oblak, pa u zemlju.

- Palo je deset kapi, tako mi proroka! - reče jedan od njih.

- Deset! - začudi se drugi zureći preda se, kao da broji dukate - zakona mi, lud si.

Bio vam ja kurban za bajram ako nije i trideset palo.

Treći zamahnu prutom kao da hoće da udari po njima:

- Dobogda ja s mumijom spavao ako nema više od pedeset.

I tako doteraše do dvesta.

Iz oblaka pade još jedan pregršt, i nagađanje poče iznova. Ljudi su zurili čas u nebo, čas u orošenu zemlju pod oblakom.

Policajac uoči tu grupicu, posumnja da nije neka zavera.

- Hej, prokletnici - dreknu i zapreti pendrekom, - Izbacite vi iz glave preterane misli! Kući, nevaljalci jedni!

Tri Egipćanina se zглеdaše, razidoše se. Raziđe se i oblak.

## **GOLUBOVI**

Uzburkana pustinja pokraj puta ostavi nas najzad i ode ustranu.

Auto drumom juri, u njemu ja i tumač, blag i mudar domorodac.

Ceo mi džep jedan pun sitnih novčića.

Selo Abusir.

Krivudave ulice, tesne, visoki zidovi zemljani.

Selo pusto. Radnici otišli u polja na setvu,

u polja pritajena, što će uskoro da buknu.

I nikoše dena, grunuše odasvud.

I golubovi, jata golubova.

Kuće prazne, postelje gole, u svakoj kući po kavez.

Golubovi.

Golubovi, deca, gukanje, žagor.

Izleteše novčići iz džepa.

Padoše deca jedno povrh drugog.

Jagma, psovke uzavreše.

U kući jednoj popismo čaj.

Šećera nema za čaj.

Golubovi, žene oko nas.

Natrag.

Treba se probiti kroz decu,

i opet iz džepa pljusak.

Kola odmiču brže, za nama čopori, čopori.

Kamenice!

O, pa da - ja sam stranac! Stranac!

Golubovi, golubovi ...

## **SFINGA**

Ispečen od sunca, lutam.

Treperi mermer, diže se uvis.

Po izlozima od pamuka sneg.

Pijan od sunca, pevam naglas:

Snijeg pade, drumi zapadoše,

Dragi dragoj doći ne mogaše.

Ne pomaže.

Sunce hara, i nigde žive duše.

Prate me aveti iz grobnica drevnih.

Sveštenici i velikodostojnici, carice i princeze, carevi.

Snofru, Heops i Hefrena, Safura i Neferirkara, Ahtoj i Merikara.

Predvodi ih razbludna špijunka.  
Ime joj ostalo nije, tradicija priča.  
Zove se, recimo, Amunahaira.  
Žene su besno kapiju zatvarale,  
od lepote njene, ulicama kada je išla Amunahaira.  
Idemo svi u Gize, tamo su velike piramide.  
U tramvaju plaćam za celu tu bulumentu  
(ne tražim od funte kusur).  
Veličanstvena glupost, te piramide! Nijedne reči više.  
Sedim pred Sfingom, zaboravljam gde sam.  
Gleda u Tajnu zenica mudrosti.  
Živa sliko prolaznosti!  
Niže se dan za danom, vek za vekom, a tajna iz kamena, iz trave, iz sna i jave.  
Mir nad Istorijom!  
Sa prvom zvezdom u grad se vratih, sam.  
Novine pišu: nadnice povećane.  
Toliko tek da bi se radna snaga i dalje održala.  
Pašama hvala, i hvala, i hvala!  
Travu crnu jedite, radnici i seljaci faraonski!  
Nadnice su povišili, crnu jedite travu!

## **ONA**

Iziđe iz mora  
Sva u goloj vodi.

Na glavi joj kapa:  
Živa morska zvezda.

Kičma, bela zmija,  
Puži joj niz leđa.

(1942)

## TRI RASTANKA

I

Gola kao oljuštena banana.  
Pred nama urme i pomorandže.  
Buja naša noć, a ne otiče.  
Ah, ta noć!  
Prvu čašu za drevnu špijunku  
Amunahairu:  
Drugu čašu za košulju Sunca, zemlju  
tvoju!  
Treću čašu za tvoja vita rebra!  
Zbogom, Kairo!

II

Via doloroza... Ulica Hristova.  
Težak je krst buntovnika.  
Svilen ubrus i drage žene.  
Jecaju Magdalene ispod okrvavljenog boga.  
Na ruševinama Solomona zvanično  
očajanje.  
Suze suze prodane kod Zida Plača:  
Ko ima još da plače?  
Ko ima da oglasi tužno pokajanje?  
Rembo je prodao čak i ono  
Što ni trgovcu nije uspelo da proda.  
Video sam na lijaci pola đinđuve  
Sa kaftana Avramova.  
Odmahnu rukom i zaboravi.  
O mesečino modra, o ljubavi smerna,  
hvala!  
Rano jutrom vetar mahnu zelenim  
rukama:  
Zbogom, Jerusalime!

### III

Sve je oblake zbrisao on, Bagdadski

Lopov.

Zato je tako plavo, plavo.

I sve je ružne žene sklonio on:

Pogledaj lepotu ovu!

Podrhtavaju bedra, uzavreo mozak,

Gubim se od sebe sam.

Ovo je zbilja istorija drevna, drevna,

Evo ga, živ je Vavilon.

Ženama ispod kože plamsa plamen.

Iz očiju plava jara.

O, dokle da lutam od tajne do tajne:

Zbogom, Bagdade!

(1942)

**RAZNO**



## **IZLET**

Drvorodi progledaše  
Kud ja prođoh,  
Sve do šume do zelene.  
A šuma me priupita:  
Gde si, brate, šta je s tobom,  
Gde si, bolni i prebolni,  
Glasom da mi pogled kažeš...  
A ja tužno odgovaram:  
Sestro, šumo!  
Neko nas je grdno zavadio -  
Proklet bio!  
A iz šume odjekuje:  
Proklet bio!  
Šumo, šumo, mila šumo,  
Sad se samo kroz dimnjak govori,  
I kroz one ptice krilatice,  
Smrtonosne ptice krilatice -  
Ne bilo ih!

## **DEVOJKA BEZ MLADOSTI**

Nerascvetano, neprobeharano devojče  
arabljansko  
Raslo od Sunca,  
Od teške materine brige,  
Od Ljutog jada sirotinjskog.  
I zape za oko jednog dana Silnom begu.  
I beg se dogovori s majkom  
Da pozlati zeleno, malo devojče.  
Uvredi je ceo svet,  
I samo to Sunce i jarki cvet  
Obliše se čemerom devojačkim  
Strahom od sveta,  
Strahom od svega

Zabole zauvek.  
Ceo život joj po đavolu pođe.  
Ali ni u igri plahovitoj,  
Ali ni u ljubavi zverovitoj  
Mladost joj nikad  
Nikad ne dođe.  
Strahom od sveta,  
Strahom od svega  
Bolovala je celoga veka,  
Neprocvetana njena mladost  
Uvređena doveka.

### **ZEMLJA TIHOŠ SVITANJA**

Brčkalo se u potoku jasno sunce kao dete,  
Došaptavalo se na belom drumu drveće,  
Ptičije senke po mekim travama letele,  
Sa malih prozora izbe smejalno se cveće.  
Noći su bile sanjive, duboke,  
I bio lekovit mrak,  
Spavale su umorne devojke blagooke,  
U plavo bojio se mesečinom zrak.  
Zora se budila sporo i meko,  
I svitalo je duto, dugo i tiho.  
Kao sa rane melem odvajalo se od zemlje nebo,  
I sveti pokrov peo se uvis polako.  
Bila je to Tihog Svitanja Zemlja  
- Čio Sen -  
Bila.  
A sad je tamo požar svaka noć,  
I dan i noć zemlju i nebo rijuju,  
Deca, o deca, o izgubljenim- majkama sniju,  
A dragi dragoj više nikada, neće doć.  
Nije to više Čio Sen  
(„Tihog Svitanja Zemlja”),  
Nije to više ni njena bolna sen,

No prolomljena, ojađena zemlja

- Koreja -

Proključale okrvavljene vode,

I svaka ptica u letu zlokoban je znamen.

Nešto kao da beše i kao san ode.

Pod glavom kamen i pod srcem kamen.

Prestravilo se u prozorima cveće:

Ona što ga je pojila više doći neće.

I mnogu sestru jeza pri pomisli hvata:

Uzalud će ona, uzalud iščekivati brata.

Plamsaju razjarene šume, umuknule ptice.

Zvezde, nekada tako zrele, premazuju se čađu.

Ceo jedan narod muči se krvlju i glađu,

I stravično gleda njegovo oderano lice.

**SA ORJENTA**

## MERIMA

- Ti tražiš ljubav, mladiću – kaže mi stari Arabljanin, prodavac bičeva za muhe.
- Ne znam.
- Potraži unuku moju... Sto godina neka živi, jadnica! Ali da umre, srećna bi bila... Alah neka mi oprost.
- A gde je ona?
- Po Kairu luta, po Aleksandriji.
- Kako da je nađem?
- Idi po barovima, gde ljuto piće pije, gde se gorka pesma peva. Tamo su rapavi glasovi. Tamo je Merima.
- Kako izgleda ona?
- Poznaćeš je po ludilu.
- I lutam. Zveče đerdani, sevaju gola kolena, krešte tamna grla. Merime nema.
- Merime nema – kažem prodavcu bičeva za muhe.
- Naći ćeš je, mladiću. Potraži iglu u pustinji. Ona ima rapav glas... Naći ćeš je po ludilu.
- Od čega je, striko, luda?
- He, sinovče. Priča je to. Bila je devojčica. Telo joj je neprobehano. A beše silan beg, trostruka muška snaga kod njega. A bogat. I kupi on Merimu za deset dana. Iziđe od njega Merima – luda. Pa je porasla. Ljubav je išla njenim stopama, zver. Pa je pevala, pa je igrala. Ljuta je bila. Od svega se strašila, od svega se plašila. Samo je bežala. Igrala, pevala, sve luđa. Iz mržnje vodi ljubav. Samo se straši.
- Je li lepa?
- Kao zmijska. Potraži iglu u pustinji. Oči – ljubičice. Požar u očima. Izgorećeš ako je nađeš. Čuvaj se. Živela sto godina! Ah, smrt bi joj lakša bila. Idi, idi!
- U tramvaju, na mostu nilskom Kairo – Zamalek, devojka. Oči – ljubičice. U očima požar. Kostu joj zveče.
- Podozrivo je gledaju putnici. Ona povika: „Hulje! Svi ćemo istim putem“.
- Iskoči iz tramvaja. Za njom ja. Ali svet vri, izgubi se.
- A svet raste. Niče. Niče iz zemlje, kulja iz kuća, raste na krovovima.

Širom se otvaraju prozori, lupaju prozori. Žene lavorima prosipaju mokraću s prozora. A sunce, sunce... kao benzin mokraća gori.

Nema Merime. Lutam. Silazim sa sunca u podrume. Pijem hladan šerbet ljubavi. Merime nema.

A jednog hamamskog dana, jednog znojavog dana, potrčашe žene za kovčegom, leleču, biju se u grudi.

- Ko je umro? pitam

- Ona – tužno odgovara jedna baba.

- Merima? upitah nasumce.

- Da, Merima.

## **DVE ZORE**

### **I**

Velika pepeljara. Sve cigarete  
ispušene.

Senke pucketaju.

Neko nevidljiv krši prste.

Soba je puna pustinje. Kad noć posta rumena, ugasih lampu u prozoru.

Pred zoru odoh u njenu bivšu postelju, da je sanjam..

I ona se javi. U telu beše vesela, a u licu tužna.

U rasvit zore videh dve slepljene sveće gde se cepaju jedna od druge, a kanda i gase.

I čuh njen glas, beše u vidu osmeha.

Otkinu se i pade kao srebro;

Neko je negde odlazio, a ja sam plakao.

Rastanak nije više bio sa njom, ali ma s kime se rastajao, to je bivao rastanak sa njom.

I sve tako, dok se ne razdani.

### **II**

Izidoh u pesak, bos. A on hladan kao sneg, i mokar.

Anđeli i demoni mokrili svu noć.

Po pesku mnogo tragova - ptice, mravi, zmije, šakali - bezbroj životinjskih naroda.

Pustinja noću ne spava.

I dva ljudska stopala: ko li je to noćas prolazio bos?  
Nije li to bila Tais Aleksandriska, njena sen... Ona devojčica iz mornarske  
krčme... Ona zanosna igračica... Ona glumica opojna... Ona isposnica čudesna i  
kaluđerica.

Anatol Frans veli da je na smrtnom času ugledala boga.

Istok se zarumene. Sad će i crvena truba sa vidika.

Oдох na more. Ono umireko, oprano, lepo.

I videh dve vojske kako jedna od druge u isto vreme beže. I obradovah se.

## **CAR**

Sunce, ah, u sve pore se uvlači.

Pune mi oči i puna utroba sunca.

Zatvaram se, zavese navlačim, a sunce tu.

Kad ga napolju nema, ono je u meni.

Oh, umoran sam.

A tu negde blizu, i daleko tamo, rat.

I veličaju se junačka razbojništva.

Jedan proplanak zelene trave,

Jedan potočić vode hladne –

I ja bih bio car.

## **VOJNIČKA KANTINA U PUSTINJI**

Skupili se narodi razni pod šatorom, visokim, dugačkim. Stolovi pokriveni pićem.

Duvanski dim se do peščanog patosa spušta, puzi, u pustinju odlazi. Engleski,  
arapski, poljski, hinduski, srpeki, francuski...

- Dosadno kao mrve hleba u postelji.

- Ko? Ko je propao? Što da propadnem? Mene čekaju krave kod kuće, a tebe?

- Svaka se žena ogadi...

- Ja sam svoju voleo samo kad spava.

- Bravo! A ja čeznem.

- Gladan sam ženskog mesa.

- A on njemu nož u leđa .. .

- Kako? Nož u leđa?

- Da, nož u leđa ...
- Hej, Džoni, hej Džoni,  
Džoni, Džoni, Džoni...
- Dokle će ovaj rat?
- Faken Džermen!
- Konjaka ovamo! Brzo!
- Ovu zmiju nosim u džepu da me od metka čuva.
- Napolje toga majmuna!
- Daj mu da pije.
- Vezak vezla bolna seja,  
Vezak đurđevak.  
Zeleni se mlada jela,  
Mrtav osmejak.
- Šta se bečiš! sutra ćeš da pucaš ...
- O ne boj se - ja sam iz Legije stranaca. Nema te straže kroz koju ne bih ja prošao.
- Zamisli, ovo je bilo letovalište za siromašnije bogataše.
- A šta ti misliš? more privlači. Pogledaj kako huči ... A zvezde se uskomešale.
- Jesu li se pašinice gole kupale? sasvim gole.
- Daleko je Indija - nosim je u ovoj bradi.
- Šta je s tim pivom?
- Hej, Džoni, hej Džoni,  
Džoni, Džoni, Džoni...
- Kolko vreme, molim da li znate?  
Sati tuku tek da prozante.
- Ko će od nas živ kući doći...
- Ha-ha-ha!
- Ala huči ovo more!
- Ja čujem samo ženu ...
- Žena reži ...
- Nije istina .. žena je furuna u žarkoj pustinji.
- Znae šta sam sanjao ... Da su mi deca na krilima poletela k meni... Ali ih nema...
- Sutra idem u ambulantu. Protrla mi se koža.
- Šta vi tamo vičete! Ne čujemo ni vas ni nas.
- Ne brini, biće i gore ...



- Ne, bez alkohola i čokolade ja na front ne idem.
- Zašto si bio kažnjen?
- Nasmehio sam se kad sam generala pozdravio.
- Eh, što sam tužan!
- Gledaj u pesak, to pomaže.
- Ja odoh.
- Idi!
- Mi vojnici - verenici smrti, Svakog dana čeka nas venčanje.
- Nemoj da gnjaviš.
- Beše vedar dan kad su me uzeli. Žena je plakala.
- Moja se još ni rodila nije.
- Rodiće se.
- Meeeca limburga, kad se majmuni šišaju.. .
- Ja se ipak nadam.
- Nadaj se, nadaj.
- A šta je francuski Otpor?
- Živeli partizani Jugoslavije!
- Živeli!
- Ako se vratim kući otvoriću krčmu Bestragiju.
- Biću ti prvi gost.

## **BAR**

Neprospavana noći, umorno moje jutro, hajdemo u bar. Eno ga, na obali morskoj. Kadifene zavese još nisu razmaknute.

Za tezgom Abisinka drema, umorna.

Tri lepotice sa Malte sede polugole, umorne.

Kairka jedna kunja, umorna.

Crnkinja se jedva smeši, umorno.

Miriše na dim duvanski, na puder i ženski znoj.

Miriše na prohujalu noć.

Miris je umoran.

U blizini hući grad, ili je to more.

Ne znam, od umora.

Od konjaka se zaiskri duša, pa se ugasi.  
Sukne smeh razbludan, pa se ugasi.  
Već je dan, a laku noć!  
Zbogom, devojke, sanjajte zavičaj.  
Ja svoj već vidim. Eno ga, po moru teče Lim.

## **LAŽ**

Lažem, a nije laž.

U gradu Basri  
Na reci Šatel-Arab,  
Zapljusnu me hamamski vazduh.

U kafani pijem gust šerbet.  
I čini mi se da je tuda prolazio Rembo,  
Onaj nesrećni, divni, nemirni.

I pričam saputniku o njegovim bežanjima:  
Hteo je od sebe da pobegne sam.  
I pokazujem na zidu šaru neku:  
To je našarao on.

Lažem, a nije laž.

## **BAGDADSKI LOPOV**

- Reci mi Lopužo Bagdadska, otkuda kod tebe prvi avion?
- Pod ćilim? Jeste, prvi je to avion.
- A onaj s krilima od voska, Itaka, šta je to?
- Radili protiv Sunca, smeje se razdragano i mangupski on. A Sunce je ruža ognjena.
- A kako ti do ćilima letećeg dođe?
- Sve sam izume krao ja, po bazarima bagdadskim. I lubenice, i burek, rezakije i leblebije, tatlje, unutme, i urme. A najviše, najviše, ah, najviše sam ljubav krao. Za ljubav sam i u tamnice išao, i memlu jeo. Ah, žene, žene! U grobu ću o njima da

sanjam. Ah, ljubavi! Lepoto bedara, vatro usana! A oči - ni da govorim o njima ne smem.

Oči ženske! Cveće iz lica... Alaha mi, to me cveće u sve vodi.

- A bagdadske vlasti, šta one?

- Terale me, ponekad šibale, a ja krao. I uvek o čudu sanjao. Pogledaj moje zube.

Za nebo sam se zubima hvatao. Sva je mladost moja u molitvi i ljubavi prošla.

Hurije su me u dženetu čekale. Slušaj! Alah nema ni očiju ni ušiju. Ali on mrava u crnoj noći na crnom kamenu vidi, i bat njegovih nogu čuje. Hurije ga zamoliše, i on mi daje ćilim.

- A sad, lopužo draga moja?

- E, sad oblećem ceo svet. Japan i Kinu, Ameriku i Evropu. U Moskvi me pred bioskopima, na ciči zimi, čekaju od zore do mraka. Sila moje ljubavi i mog zamišljanja jača je od tenkova.

Tako ti govori Bagdadski Lopov, jadna mudrico moja uštavljenog mozga.

Čuh tada metalan, grub i nasilnički, razbojnički zvuk aviona. Ah, bedo, bedo!

## **MUMIJA**

Obasja se noć pod lusterima zvezda.

Lutam, u strahu da ne zalutam.

Gube se vidici, ali dobro je - u daljini nešto svetli.

Najednom, crn se stub ispreči preda me.

Pružih ruke, a nešto; zašušta. Dva fosforna oka - dve žeravice.

I glas, glas tajanstven, iz dubine istorije, mračan glas:

„Pet hiljada godina tražim ja svoga sina po svim pustinjama, svake noći.

Bila sam velikodostojnica, faraonske krvi.

Brat mi beše i muž i car.

Vladao je kao grom.

Ali se ja zaljubih u drugog brata. Ljubav je od pustinje jača.

Stvorismo zaveru da svrgnemo cara. Ljubav je od boga jača.

Ubismo ga.

Svetina urlaše od radosti.

I rodih sina. Rastao je kao sunce. Jedne noći izgubi se.

Neki čarobnik dvorski učara drugog cara, i ovaj oslepe.

Svetina je i tada urlala od veselja. Mene ubiše.

U taj trenutak stotine seljaka i radnika obretoše se iza nje.

Setih se: to su ušebti, odgovornici.  
Nosili su - ko džak žita, ko motiku, čekić i lopatu, i druge alatke.  
Oni na nebu rade za veliku pokojnicu, odgovaraju umesto nje,  
da ona ne bi morala da radi.  
Jer se i nebo obelavi.  
Svi nemi i nepomični.  
„Raspaši me, zapovedi ona, tek ćeš tada sagledati moje pravo lice."  
Glas mračan i dalek, beskrajno dalek, ali zapoveda.  
Cepteći i drhteći, otpasujem je.  
Nikako da je otpašem.  
Bezbroj uvojaka i zavojaka.  
Klonuh od umora i od straha.  
Zvezde teške, u mojoj glavi mrak.  
Čudo, ali istinito. Sva lepota carice faraonske sevnu.  
Samo začas, a onda prah od svega, pesak.  
Preneražen i poražen, teturam do utočišta.  
Ležem, ali vidim: luta mumija pustinjom.

## **POBUNA CVIJEĆA**

## **TOČI**

Iz lepih očiju tvojih  
vina mi crnog toči!  
Da pijem, da se opijem.

Pa pošto ceo svet  
tamom očiju tvojih  
omijem,  
da ti tada  
razbijem oči  
bolnom mržnjom mladosti.

## **KAD BOGORODICA SPAVA**

Na mreži zvukova crnih  
Marija leži  
u mirisa belom velu.  
U dvorcu od svetlosti okamenjene  
dva mlada groma  
s kopljima od krina  
čuvaju  
devičanski sveznajući san.  
Device Nebeske.  
Na mreži zvukova crnih  
Marija leži

u mirisa belom velu.

## **NIŠTA – NIŠTA**

Lisje mrko zlatno trepti žudno.

Tica jedna seče nebo.

Šta je – šta će biti?

Zar još nije stala reka?!

Šta – sve po starom?!

A brda se ne raspadoše?!

Jeza.

## **MUZEJ**

San, java, nebo, bog, život, smrt –

sve je fikcija, fikcija i maska:

važno je da šeta, oholo šeta

otmena mazga.

Samo sam u maramicu džepnu

šaputao ljubav

i natvrdom kukuruznom hlebu.

Kroz bolni moj Sandžak

režale su oružane senke predaka

u klancima zaleđenim.

Planino, tugo, zbogom, ja odoh u muzej

kroz koji tranvaji jure

puni izbljuvane ljubavi moje.

Njiha se nad svima, njiha

razapeta banknote multimilijardera boga.

Pomozite milostivom gospodinu da ustane s ručka

juh, pomozite mu da pročita moj članak:

onanizam u tamnicama

dodajte milostivoj žurnal

da vidi izložbu leđa Londonu

Madmazele jedu čokoladu

proleteru loču alkohol.

Svuda jasna ili nejasna zapoved:

pokri se ako ćeš ga živeti

Pokri se, pokri se, pokri se,

Samo zamisli predate u garderobi

odgovara se

Pa šta će moja sala osvetljena muzikom

punom leptirova?

I šta će bombe smehta?

Sve je muzej.



## **GROBOFON**

Ceo taj pamuk  
oblaci sivi  
na celo nebo.

ne mogu više  
to meso pada  
za sjajne kosti  
za beskrajn dijamant

tutnji podzemna zemlja  
legija staklenih leševa organizuju smrt

## **USNULI JASTUCI**

(Ibrahimu Dervoviću)

Hitro koze brste mrak  
sve do stoga

uzmi kažu puno leka

i pesmu

o vodama sa ogromnim očima

ne čekaj

već zaviri i pojuri da ne vidi

nikako da ne vidi ruke te mukle ona

jedino još moguća da se pod njom voli

uzdahom naheren

slepočnice njene olovno zovem  
i šešir obesim na svoju glavu  
da izađem

curi curi san  
hitre koze brste mrak

### **BELA KIŠA**

O, taj Mali Slepí Krokodil  
što tako rado gleda u nebo,  
u to sasvim blizu nebo,  
u to čvrsto nebo,  
slepi mali krokodil.

On poznaje cveće zvezda svih,  
on podrume mnogo voli,  
on je ronac u rumeni izvor neba.

Njegov šapat me seća das am živ,  
njegovo disanje čuje glasove mirisa svih,  
Od tuge njegove jorgovan vene,  
presvisne karanfil u grču njegovom.

Kako je medeno teško pevanje ružinog hora,

kako smrt se čuje u liturgiji bosiljka  
kad je tužan, kad je tužan  
moj slepi mali krokodil.

Kad on ljubi, krajnje blizu,  
gromovski jak i snen  
juri u crni rascep neba  
moj mali slepi krokodil.

Sve mi je bez njega prazno,  
uvređen kad je – teško meni!

### **PREPAD**

Gine vazdušasto smeh  
na polomljene nokte ljubavne  
hipertemperamentno mangan trube  
trouglove zelene  
i zvoni cveće u proleće  
tica brzo

kao da je kas u topot ugašenih konja  
u povorci neba  
polizane reči kestenjasto gmižu  
da ne prođe da ne prođe ruka

u dolini zejtinjavoj

okađeni krokodili proročanske reke  
roviškaju kroz moj večno takozvani san  
idiotski noć i dan

strašni bog od čokolade  
na uglu svakom vreba  
buket senki da očara  
do kolena zauvek

ogrnuti urlikom kamenja  
podrumi očni čuvaju plač  
i spermu smrti

o to poslednje zevanje mrtvog ogledala

**IPAK**

i sve radi leptir – dana  
obojenih ogledala vetra  
isparuje se zlatno  
pogled

nad brdima prohujaše

jata očiju golih  
da ugase plač  
dosta da voda zamiriše suncem  
pa da se pobuni nebo,  
petlova puno,  
da zajeca čaršav beo podamnom  
neminovno neminovno  
(Koautor Monide Buli)

\* \* \*

Uzalud prsti uzalud pod nokte  
moje misli  
nikad još ništa dodirnuo nisam  
sve prave linije izlomio sam,  
i samo odjednog slučajnog pokreta  
ruke  
zavisi hoću li biti bog

\* \* \*

jer nebo i zemlja plotom su pregrađeni  
i laje privezan pas  
u moje telo zakopan

## **DVOGLAVA KRILA**

Konstantinu Atanasijeviću

na sjajnu mansard će doć

plameno jagnje sunce

rasplela i češlja crnu reku sna

čeka plameno jagnje

ogrnutu golo

leži kao nad nebo svila

nikad me dočekat neće

eno zastave od zvukova

hrle hrle otvaranju

nikad

## **MATI**

U kućerku presirotom  
mladost болоvala,  
nad jedincem bdila majka,  
ljuto jadovala.

Žuborio cvrkut ptica  
lepršalo cveće,  
al su tužna bila lica:

on prebolet neće!

Lekar nije dolazio  
jer se nema para  
svaki sat izgubljeni  
veću brigu stvara.

Prodala je najzad rublje  
što mrtvacu treba  
po lečnika poručila  
i kupila hleba.

„Spremajte se već je kasno“  
reče doktor suho,  
tek kad majci srce pisnu,  
sve joj posta gluho.

Uletela u sobicu,  
pa, ne hoteć, sama,  
„biće bolje, reče šta ćeš  
da ti kupi mama“.

„Mleka malo, on prozbori,  
samo malo mleka“ –  
poslednja mu želja skromna,  
al' vaj, nema leka!

Muču krave, bleje ovce,  
mleka na sve strane,  
no zalud kad nije njino:  
svi se svojim hrane.

Zar čak ni to da mu da  
na večnom rastanku?!  
i ledeni bol podivlja

samohranu majku.

Vrisnu, ciknu, pršte u smeh,  
kao na sred drumu,  
zviznu suncu, zatim pljunu:  
gordo siđe s uma!

I celoga božjeg dana  
pevala na sav glas,  
dok je sunce nebom vuklo  
poslednji smrtni čas.

Sobu jada ozario  
ukočen leden smeh –  
majka sina očešljala,  
tamnija no greh.

Zatim došli neki ljudi,  
i do jutra bela  
šaleći se čuvali su  
paket mrtva tela.

U ludnici mati sanja  
sred granja i blata,  
i svaku noć vidi sebe  
od suhoga zlata.

### **POBUNA CVIJEĆA**

Duboko u šumi sjeo uz drvo jedan blijedi čovjek,  
i misli kao što vjetar lagano huji.  
kao što paperje oblaka miri,  
misli kao što zunzar zuji.



Poslije toliko nadanja, u patnji neslušanih,  
poslije toliko neuspjeha čemernih, i uspjeha neobuzdanih.  
Gle, više je na ovom svijetu dobra.  
al nije manje zla.

Pa samo ljudi tome ako su krivi,  
onda sam kriv i ja,  
i od moje onda zavisi volje  
što sunce svud ne sja.

No, tako mi se časti, istina to nije,  
kleo se u šumi jedan blijedi čovjek,  
zagledan u travu, nastavio je da misli  
slobodno ko što se ptičja pjesma vije.

Očiju punih trave, i srca bez dna,  
lego je na tamnu, debelu sjen.  
i video nebeski crtež sna,  
čudan crtež i njem.

Cvijeće čovječanstva – biljke, to je kao zvijezda sjaj,  
a svijet njegova najljepši miris,

no postajati znači: ne znati  
početak ičemu, ni kraj.

Misli se kao što potok teče,  
put žaba i neba,  
ljubi se i mrzi kao što oganj peče,  
to što se žudi hljeba.

U cvijeću je svijest i savjest.  
sa korijenjem, što mračno sniva,  
stablo je tek slona ravnodušna,  
korijen u sebi duboko svu snagu biljke skriva.

Budi se cvijeće, buni,  
biljku cijelu povija,  
iz sna se trže čovjek blijedi:  
kroz šumu tužno vjetar zavija.

## **MAPA LJUBAVI**

Više od neba, noć  
Zaplaka anđeo čuvar  
Gledaj niz one urvine, kroz one zvezdane gore!  
O gde li otekoše one vode uzaludne  
Spasonosna lađa, bez njih zar se vraćaš?

Gde ti je voda, gde sam ti ja?

Čiji to povrh tebe leti pozdrav?

Gle, to nega voda

Gle, kičma, bela zmija, puzi joj niz leđa!

Stenica u pukotini neba, ja

Jas am najdalje drvo na vidiku ravnice

A negde vrata otvaraju

A negde cvili anđeo čuvar

To rastavci bez odlaska

O moji večni rastanci

Svako ih jutro petli objave kukanjem

Koračam i dalje

Između sna i praskozorja

A ja koračam između sna i praskozorja

## **OD SMRTI DO ROĐENJA**

I

Puno je vetra groblje,

jaukom poludelog vetra,

što čupa kose od bola,  
od bola i jada besmislenog.

Na groblju jednom, gde nikao divan cvet.  
krilat ko osmeh nekada one,  
što sada dole sni  
ne brojeći zuba svojih opadanje.

O, to i jeste njeno bivše oko, -  
taj krilato sanjivi cvet!

Uberi ga, slepi vetre,  
vetre moga tela,  
drveća i vazduha nepoznatog vetre!

Odnesi i onog crva, baci ga na led!  
Crv taj beše nekad nečija svetla misao.

U truleži mozga pretvorila se misao u crva,  
u crva što hoće na svetlost!

Baci ga, baci ga na led, urliče nevidljivi!

## **DVE PESME**

(Svojoj ženi Kajki)

I

## UNUTARNJI SNEG

Evo me opet pored snega, prazan u licu,  
da progovorim skupa sa belim pramenjem brige  
i jedom zelene svetiljke, izgubljenošću ocepljene senke.

Ne reci, brate moj, da ove prazne reči nisu pune,  
tugom ti se kunem i bolom rastanka  
da one same sobom čine jezivo biće

Jer kojim putem reka mog tela teče,  
koje se obale svijaju nad virovima tamnim:  
kao ni tvoja, ne poznaje ona rebra svoja.

I pusti neka se umeša ovde cvilenje zmije u kičmi,  
usana sirotih drhtanje na glupom vetru,  
puštanje mozga i tresak tereta dnevnih.

Eto, ja nemam slika, po hartiji puzi mi reč.  
Ne mogu više da razlikujem taj ljudski glasni glas  
od lupanja po nebu: bubnju dželatskom.

Da nadovezem što god hoćeš, zabava nije mi to,

no leda znoj i dobrih očiju pepeo:

kaša veličanstvena za nevidljivi praznik moj.

II

## **SIROMAHOVO PISMO MRTVOJ NEPISMENOJ MAJCI**

Tako mi se dugo nisi javila

A želeo sam da mi se javiš.

I pokazaše mi noćas tvoju sliku.

Ne beše to ona jedina tvoja zemaljska slika

U travi kad si sedela i savršeno gledala.

Drugu mi sliku prinese,

Iz tvoga nesnog života

Na njoj ti si odevena ko žene starije u mračnim drevnim crkvama.

Dostojanstveno i blago u isti mah

Koračaše uz duge kamene stepenice jednoga hrama.

Koračaš ko da se ne može bez tebe izvršit

Neki sudbinski čin.

Koračaš oslobođeno i zahvalno.

Korak taj na zemlji nisam ti nikad video.

Ovde si ti bila robinja brige i jada.

Taj korak u snu tvoj ispunio me nekim čudnim smislom,

I molim ti se, majko ljubavi, majko plača i straha na zemlji,

Molim ti se drugi put kad mi se javiš  
Kaži nekako šta je značilo to koračanje tvoje na slici  
Da na me nisi okrenula glavu.  
Boli me što te nisam još mnogo više voleo.  
Ah, nikada ti s puta nisam poklon doneo  
A ti si ćutala i znala da sam ti dobar sin.  
Reci mi, majko moga srca, i ovo još:  
Ko beše onaj mladić na toj nebesnoj slici  
U ćošku hrama naslikan.  
Ne mogoh mu od želje za tobom sagledati lice  
A beše i slika i živ u isti mah.  
Da li sam to bio ja?  
Evo te molim tajno i javno  
Uskoro da mi se javiš, majko!

### **IZMEĐU SEBE I SEBE**

Dva mlada groma  
s kopljima od krina,  
čuvaju negde o lepoti san.

Od psa do mraka,  
Od mraka do psa,  
luta moja negativna krv.

Dva mlada groma,  
S kopljima od krina,  
Čuvaju negde o lepoti san.

## **SLUČAJNA ULICA**

*Vasiliju Kukiću*

O kakav slučaj,  
kakav veličanstven prizor:  
čovjek nasred ulice  
mrtav pijan, pijan od bola i vina  
leži popreko.  
Videh sablazni oko njega po ćoškovima  
Demoni ili anđeli  
tek u belome i devojačkoga lika,  
čuvaju stražu  
Šoferu, nevidljivi, misao daju  
drugom ulicom da skrene,  
žandarme, nevidljivi, nagovaraju  
drugom ulicom da pođu,  
da ga ne nađu,  
u kvart da ga ne vode.  
Ta ionako probudiće se bez ijedne utehe i bez ijedne cigarete.



## U PODRUMU

*Stanku Mitiću*

Vidim, u duhu, rascvetane vode,

Visoke trave, i ogromni pesak.

Zažubori telo nečije, prekrasno pa ode:

Ostanu, da vise u vazduhu samo oči.

Svetle i drage, sada mi zare mračni podrum.

Vidim: pognute i zabrinute glave: pijemo opore osmehe i vino.

Izvana laje noć. Da li je pseto ili noć...

Slutimo da pravo jutro nikada neće nam doć.

Širom celoga sveta vrve divljaci i mudraci,

Umiru i ginu na sav glas, u ime, nečega što oni sami nisu

A telo naše: o granico jedina između zemlje i neba!

Biljo vasijska: treba ti samo ljubavnog i kukuruznog hleba!

A mislim, a misliš, ah šta još ti jedna misliš...

Kasno je da tek na smrti upoznaš zemlju i život šta je

Bože! ovaj trbuh, slabine, rame i čelo znojno!

Prođu ko ljubičice, i trava opet do neba visoka je,

Mesečina, a mesec tajno ulicama hoda.

Šušte zavese bezbrojnih važnih soba:

Sutra će da čuči sunce po krovovima

I da polugom alatnom vreba siromaha pleća gola.

O, da mi je reći zbogom ovome zverogradu!

Naokolo kolibe prostranstva da mi je zemljom i nebom zbore.

Po kosi da mi ne vrve, razne misli varljive,

Ideja i zamišljeni ideali u potok da se pretvore...

Potok! Vidim u duhu opet rascvetale vode

Visoke trave, i drugo široki, pesak,

Žubori telo nečije, prekrasno, da ode:

U zraku ostanu da vise samo oči.

Svetle i drage, zare mi onaj mračni podrum.

Vidim ponovo, sagnute i zabrinute glave: pijemo opore osmehe i lica

Unutra mržnja a iznad laje noć. Da li je pseto ili noć?

Slutimo da prvo jutro nikada neće nam doć...

## **BAJKA O DUHU**

Hiljadama godina čekamo

Da padne komad neba na naš rod.

Ne znamo da već oduvek usred nebesa bleskamo,

I naš i svačiji drugi rod.

Između zemlje i neba napravili su ljudi plot,

Od jedne reči i misli postaje čudno dve.

I ne vidimo da to je naša veličanstvena plot,

Koja nebuje, psuje, zemljuje, raste i zre.

I zato neka je bar danas blagosloven

I hrast i tamjan, vino i svaki ozaren lik,

I mali Bog, davno i negde daleko rođen,

I bolnog osmeha, i zdravog tela krik.

Vejalo sunce ili sneg, imamo

U izobilju duha, i puno, puno neba...

A da li uopšte volimo da znamo

Da neko i juče i danas i sutra nema ni hleba...

**VESELO, VESELO MEDVEDA!**

To stalno mešanje postojećih i nepostojećih stvari

Prati nas kroz sve snove, i ovom jasnom javom.

I nije zbilja strahovito važno hoću li ikad dokazano znati

Da li se vrti zemlja oko sunca ili se sunce oko zemlje vrti.

Dan je sklopio oči, ja neću da sklopim oči

Hoću da gledam kako spava dan

A kada on otvori oči, tada ću ja da zatvorim oči:

Neka on vidi kako spavam ja.

Mislio sam tada već da sam budan,

I prođe neki dečko od koga sam želeo saznati adresu mog dobrog druga

On poče da govori,

No odmah, ko zna zašto, viknuh u strahu:

Čekaj! Zaboraviću što mi kažeš,

Čekaj dok oteče san.

Al' kad se probudih, namerno i voljno, dečaka naravno više nije bilo.

Zato pređimo na dinar i čorbu, na kašalj, češalj i kose,

Na đubre i meso, na razne dojke, kukove

Na vrisak, pesmu i kukanje, na zvižduk, šamar i pucanje,

Na kačket – sunce i gologlava podzemlja, na oči od mržnje krvava,

Na veselo, veselo medveda!

Veselo, veselo medveda,

Medveda...

Momče rumunsko mlado peva:

Veselo, veselo medveda.

Ko' dame u bundi, u bundi, medvedi cukaju:

Veselo, veselo medveda!

## **IKONA**

Vidim li koju ženu  
tebi da liči:  
u mantilu pepeljastom i sivom šeširu  
dešava se na ulici da zastanem.  
I mada znam  
odavno već da truneš  
pomislim: možda si ti.

Inače, ti znaš  
u Boga nismo verovali  
ni ja ni ti.  
I zaista nema to sa njim veze  
što želim  
pred slikom tvojom kandilo da palim.

## **POHOD GLADNIH**

Na svetu čuda nema, -  
To što se zovem Tucalo i Potucalo, čudo nije:  
Dugo sam, još dečkom, na cesti šoder tuco,  
Godinama sam se i godinama po svetu potucao.  
U čamcu se na nekom moru rodio.  
Ne znam koje to more beše:  
Crno ili Jadransko more.  
No to mi je tako svejedno.  
Naviko sam se da zavičaja nemam.  
Šangaj ili Bari, šta me se tiče?

Sreća moja nije u tim imenima zvučnim.  
Baš sam nekoliko lepih proveo dana  
U Kosovskoj Mitrovici.  
Tamo behu bogovi Englezi.  
I beše nešto para kod mene.  
Tamo sam nešto o Kosovu slušo,  
Ali baš ništa razumeo nisam.  
Behu me druge obuzele misli:  
Da malo ja se smirim, zavičaj da potražim.  
Imao sam sestre dve, plavušu i crnku.  
Sve mi se čini jednu da sam video jedanput  
U jednoj tajnoj kući.  
Dok me je golim stezala rukama i govorila,  
Glas joj kao pre rađanja da bejah čuo.  
I mesto u zavičaj, u svet se ponovo otisnuh ja  
Šta ti sve nisam bio do Čikaga!  
Bubrege mi je pržila i džigerice lađina utroba  
Ali moja utroba često je gladna bila.  
U pristaništu jednom zaradih grdne pare.  
Nekoliko dana sam bez rada po obalama šetao.  
Hteo sam baš da vidim kako je to čovek biti.  
Nije ružno.  
A posle, tamo, koliko mesa, mesa!

Više no ova šuma mesa,  
U Čikagu koliko ima mesa!  
Konzerve ja sam krao, i zabranjeno piće pio.  
Mnogo je slepo oko pesnicu moju videlo.  
Zarđale su mi oči od mržnje tamo.  
Kao bez para sam bacan u Mičigan jezero,  
Pa sa užasom ipak se obale dohvaćao,  
I dalje živeo.  
Kakve li ono behu zore, da se setim?  
Požar? Ne, nije.  
Otrov zeleni u očima...  
Umor i policija: to je zora u Čikagu,  
Takva su naša jutra u svakom velikom gradu.  
E, tu sam srce očeličio.  
Tu sam ga izgubio.  
Žena ga, ni jedna našla nije.  
A tako divnih po svetu ima žena.  
Kažu bar tako, ja ne znam.  
Ja volim ženu samo kad plače, kad radi  
- Ili nogama kad zvezde broji.  
“Dođavola, draga, kazao sam svakoj posle čina,  
Nikada se više nećemo videti”.  
A i na što, kad ja ljubavi nemam

Ljubav je moja od drugoga sveta  
Nebeska, zacelo, nije, jer boga nema:  
Ljubav je moja od ovoga sveta  
Ja volim jednako londonsku maglu i akšam u Carigradu

Džin ili šumadijski čaj to mi je svejedno.  
Čoveka nanjušim bolje no ikoje pseto.  
Koliko sam puta spasio drugove od ljudi!  
“Gospode se čuvajte dobro, govorio sam.  
Čak i onda istinu kad govore, njima je dosadno.  
I jadnika se čuvajte dobro, govorio sam.  
Slugu i roblja prodatog čuvajte se  
Oni su kupljeni, čuvajte se.”  
Naučio sam i ja što po ovom svetu golemom, pamtio nisam puno,  
Ali ovo moje oko nije spavalo.  
O, koliko mi puta tabani proključaše nemirom!  
Bukne u meni tuga što poznanike drage ostavljam,  
Što se novim i tuđim stranama u naručje bacam,  
Ali pođem.  
Šta drugo i mogu ja, u čamcu rođeni Tucalo,  
Potucalo po ovome svetu  
Ne grlim usput ni ljude ni žene  
A imao bih, čini mi se, nešto da im kažem.



Reč bi ta bila topla kao krv  
No, pred vucima se smešiti ne treba  
Ljubav je privatna stvar.  
Ljubav je javan san  
Ti snovi, prokleti snovi, svuda me pratili.  
Po kiši, po travi, po ulicama kamenim.  
Po suncu i pesku, po mračnim izbama.  
Srce mi beše gnezdo, njega dok ne izgubih.  
Ruke mi ostadoše, samo, drage,  
Ove dve sestre, hraniteljke moje, ruke.  
Lebde mi u snu iznad glave kao barjaci.  
Šta ti sve one nisu bile i radile!  
Nikad još ne rekoh: taj i taj ne znam posao.  
Šile su, i krale, i po vilicama udarale,  
Crnu utrobu zemljinu kopale, i zlato vadile.  
U crne dubine zemlje spuštao sam se hrabro,  
Oči naprezao, te moje oči umorne,  
Ruke istezao  
A večerom, onda kad sam se iz zemlje peo  
Ja nalazih noć na istom mestu na kome je i sinoć bila;  
Gladna, umorna i gruba.  
I tada u svoje sopstvene dubine silazio sam.  
Tamo se ne pojavljuje pola – riba i pola – devojka

No žena.

Vidljiva do pojasa samo

A mesto grudi joj vidim samo topao hleb.

Hvala neka je onome spadalu krezubom:

Poljak li beše ili Šveđanin?

Narečja njegovog ne sećam se

Govorio je često, mnogo i brzo.

“To zlato, reče, kopamo za jednu minjđušu.

Minđušu neke plitke žene.

Toliko plitke da nemaš ni zagaziti u šta”.

Davno je to bilo, ja sam stalno mislio:

Da minđuše su narasla čitava brda zlata.

Sećam se: onda je planuo rat, veliki i strašni.

Bilo je divota pogledati kako su ljudi “hrabri”

Što je bilo smešno, žalosno, očajno!

Imao je čovek vremena sto puta da poludi!

Sećam se:

I puklo je pred očima nešto ogromno, svetlo

Pobegao sam, a za mnom kotrljalo se sunce,

Naraslo kao velika jedna zemlja.

A ja lutam,

Po ovoj šumi zverovitoj, punog hlada,

Na mahovini nekoj oči da otvorim moje umorne.

Ali šta, šta je to sa mnom?

Čekaj: je li ovo šuma zaista? Gde sam?

Koliko da čekam već do ručka?

Hoću li iz ove šume ikada izaći?

Gladan sam, prosto naprosto, i žedan.

Zaboravio sam da odem, zbilja.

Viču me ljudi, mnogo ih negde ima...

O, noge ove proklete, kako sam zakovan!

Hoće li već jednom doći ta glad?

Kako je dugo čekam, nju, kučku staru!

Jedino ona će reći, šta treba da radimo.

Tako je mislio i buncao Tucalo.

Jedna šaka snažno mu pade na rame

“Ko si ti?”, zagrme ugojen, zvaničan glas

“Besposlen”, jetko se smešio Tucalo.

Smola od umora skinula se beše s njegovih trepavica.

On otvori širom kapke od očiju:

Nije to šuma!

Po ulicama su rasle povorke ogromne.

Glas njihov nije više u pustinji glas

Pohod je to gladnih,

Pohod što raste svaki dan

Obnovljenom snagom, kada se u protest pretvori glad.

Tucalo stupi u redove.

### **OTADŽBINA U MENI**

Ti nisi povijana u kolevci,

Divlja moja lepotice,

Odnjihana si na trnu,

I krvavo si se kupala, mučenice.

Lepota tvoja nije veštačka.

I ništa nema tako milo i nežno

Kao glas tvoj i pogled, kad miluješ.

Nepoverljiva si prema udvaračima, Umnice,

I dostojanstveno odgovaraš na uvrede.

Puna si umilne gordosti,

Dobra vilo.

Čudna je ljubav tvoja.

Duboko i brzo tečeš, dno ti se ne vidi.

Bezbroj požudnih pogleda pada na tvoje telo,

A ti veličanstveno koračaš dalje.

Haljine tvoje su proste, slobodarko,

I pokrete imaš nove, mnogom nepoznate.

Prosta si kao trava,

I tajanstvena kao more u ponoći.

Glas mi tvoj veoma mio,

Bezbroj njegovih preliva poznajem,

Ustreperim na prvu tvoju reč,

Jer si mi draga,

Jer ti si moja večita.  
Reč moja tebi će da služi.  
U tvoju slavu duh će moj da zvuči.  
Zastavo ljubavi.

Kud god sam išao po svetu, o tebi sanjah.  
Sa Petrove crkve u Rimu tebi sam klicao,  
U katakombama o tebi mislio, rode.  
Bosforom plovih – tebe priželjkivah,  
Po gradovima Sirije i Turske za tobom čeznuo  
Po Egiptu i Palestini za tobom vriskalo mi srce.  
Na obali Mrtvoga Mora o tebi plakah, draga,  
Sa Jerusalimske Golgote tebe sam dozivao,  
Sa faraonskih piramida tebi klicao,  
Veličanstvena moja vilo!

Sfingo govori o sudbinama ljudi i naroda,  
Govori jezikom pradrevnim okamenjenog čudovišta.  
Ja izgovorih pred njim tvoje ime,  
I on se uznemiri.

I napadoše te lukavi razbojnici,  
I srljaše na te, miroljubivu,  
I prljavim kandžama greboše svetlo lice.  
Ali ti beše jaka, i dođe dan  
Kada uzdrhtaše blatnjava srca razbojnika.

I jače će još da zasija  
Blistava tvoja zvezda,  
Neuporediva moja  
Otadžbino.

## **CRNCI PROTIV AMERIKE**

vri baldahinska noć

pod glavom gorkom će poteći kamenje

da kao senka svesti

prolazi kroz nepokretne reči

mesto jedne pesme

ja predosećam tragove sopstvene

što kao sunderom dahom apsolutnim

znake brišem

počekam nemarno

a stvari same gundaju svoje ime

iz tamnice sna...

(to znači: Afrika! Afrika!)

... cvile krokodili

da spasem crnačko pleme

da spasem crnačku noć

i evo

rado svoj mozak dajem

da na zvezdama pečeno pojede ga Bahala

Bahala crna igračica

samo da nožna njena mržnja

na belog fijuče boga

i na žutog i na žutog

Bahala!

klonem od nepostojanja boleti i zdravlja

preplićem linije oko vrata

zamku pravim

zamku pravim jao ho

jao

više se ne kitim cvećem ljubavi

uvek sam na pragu dveri nevidljivih

a hoću da samo što vidim čekam

govorim

to vezem glasno

tela moga čudnu mapu

svaki je moj pogled slomljen cvet

svaki je moj korak neispunjen san

gle vidim grozno plav oblak

što koračam gadno!

mada me predvodi krilat um

zvezde zvezde

zvezde

i sira

zvezde zvezde

mesec na izvoru

niz nebo visi belo platno

ao puno puno puno platna!

ala ćemo da crtamo

da crtamo cveće mraka

cveće mraka lavež

i košulje da pravimo

da nam cveće ne ozebe

da nam lavež ne zamrzne

da nam cveće mraka ne umre

ako umre sahranićemo

he he poješćemo ih



crnčiće crnčiće male

a ja

a ja ću grozno da pevam

da pevam očajno

zbor zborila skupina

koje suncu beše ime

panter pas ili jaguar

ili ris ili lav

medved ili zmijski car

najednom ustade ona

gola i tigru

ustade i reče

čujte

sunce je svinja

ne valja odvrati zbor

vrućina je svinja se ne jede

ne valja ne valja

od tada crnci nisu decožderi

od tada počinje moje sa njom

gola u tigru

o genijalna zverožderko

od tada počinje moje s tobom  
venčanje metafizičko

od praiskona ishod lova ti čekam  
o genijalna zverožderko  
o gola u tigru  
čeznem čeznem urnebesno  
tugo moja čeznem  
da me boju naučiš svakom  
jedini božanski da vidim štit  
od crnog dijamanta trbuh tvoj

srce zveči srce zveči  
ko je u prašumi  
stoj

moja je zemlja krilat grob  
vaša je zemlja krilato nebo  
crna braćo moja  
vaše je srce beo golub  
bolub na krovu tela moga.

## **JESEN**

Vidim te u tvojim preobražajima, vodo,

Stalno se ti menjaš, a uvek ostaješ ista.  
Znam te sumornu, brižnu, moja živa vodo,  
Znam te razdraganu, kada ti haljina blista...

Beše gluha jesen, noć se u nebo dizala,  
Kad prvi put se sretoh lice u lice s tobom.  
Ti beše ogromna senka, glasom si sijala.  
I razgovarah s tobom kao sa samim sobom.

Doneh ti pozdrave od Nila, tigra i Sene,  
Pozdrave Dunava, Save i mog rodnog Lima,  
I od sviju reka koje su kupale mene.  
Na njihova pitanja u te odgovor ima.

### **ZIMA**

Velika i prostrana, sa krljuštima leda  
Kao da spava, u snu kao da misli ona,  
Ali uvek je poneko sa obale gleda.  
Kako nove radosti nagoveštava ona.

Oklopljena ledom, belim od snega, miruje.  
Ni šapat njen dubok više niko ne čuje.  
Ali vasceo grad oseća da ona tu je,  
Preodenuta, skoro nevidljiva, putanja.

Nebo se k zemlji spušta, oblaci krila šire.  
Vazduh nad njome sleđen, ponekad samo zevne  
Sve lepe misli, snovi, među sobom se mire.  
Iz čoveka ljubav kao varnica sevne.

### **PROLEĆE**

Kostima pucaš, potmulo grmi tvoj ledolom.  
Ustaje iz postelje čista ogromna voda.  
A noću je kao da čujem neki nebolom.

I čini mi se porašćeš do zvezdanog svoda.  
Stresla si krljušti leda, poljem potrčala,  
Ravnicu da navodniš, hleb veći da bude,  
Zatim se gordo vraćaš, sreća te obasjala,  
Razodela se – lepoti tvojoj mnogi se čude.

Nevidljiva jata mirisa, trave i cveća  
Proleću preko tebe i po gradu se šire.  
U ravnicama tvojim ti – barjaktar proleća,  
Čije se blagovesti daleko, daleko šire.

### **LETO**

Nebo svileno progorelo je već nad tobom  
Svet hrli ka tebi, razgolićuje se, svlači,

Da se zagrli sa svežom vodom tvojom. s tobom,  
Jedna devojka do mene do gola se svlači.

Kao hleb dobra, što se nikad ohladiti neće,  
Snažna da junake rađa, slobodna i lepa,  
Igraju oko nje leptiri – to živo cveće,  
A onda diže ruke, suncu i reci tepa.

Ceo dan čitam tebe i jedan zeleni lug.  
Treperiš, blistaš, ponekad kao da zastaneš  
Sedmobojni da te opaše sjajnog sunca luk.  
Svečano potečeš, odeš, a ipak ostaneš.

Tvoj letnji suton uvek me zavičaja seti,  
Snovi i čežnje moje vodama tvojim teku,  
Drage slobode misao nad tobom leti.  
Sanjari sve dok mi oči zvezde ne opeku.

## **LUMINAL**

Dobauljaj do mene, vodo,  
Pridi mi, hladna ti!  
Uskoči u moj krevet, vodo,  
Požar mi ovaj ugasi.  
Potokom brzim poteci u grlo bolno.

Nemoj mi natrag iz guše poteći  
Kad na iglene uši u vatru mi padneš.  
Je l' što vidim il' ne vidim, te je nema.  
Uzalud se do plafona verem ja po zidu  
Da je tražim,  
Vodu žednu.

Šta ono minu ulicom preko mraka?  
Zlatna odežda – uspravljen zmaj.  
Da li beži ili u ponoć hita...  
Čitava jedna katedrala  
Raspada se do zore.  
A nasred postelje jama.  
Ne! Ne! To je žed  
I žed se zove jama.

Hodnicima blude plave misli,  
Osivele, usmirene.  
Dopre misli pomirenja,  
Mudre misli pregorenja.  
Nema nade, nema beznadežja  
U predvorju pakla mog.

Čim progovorim,

Izdam se.

Neki me prozor napred vodi,

Čudan prozor, neizreciv.

Vuče me da kroza nj pogledam.

I ovo je vjeki vjekov vuče

Taj na materiji prozor.